

JÁTÉKKUCKÓ MAGÁNÓVODA

**2100.GÖDÖLLŐ
Mikszáth K.u.10.**

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2024. szeptember 1.

**Az intézmény OM azonosítója:
101668**

**Készítette: Vighné Biró Zsuzsanna
óvodaigazgató**

Tartalom

AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA	5
Helyzetkép.....	5
GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP, PEDAGÓGUSKÉP	6
Óvodakép	7
Pedagóguskép.....	7
Szülőkép	8
AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI, CÉLJAI.....	9
Esztétikai érzelmek alakításának feladatai	13
Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai	13
A NEVELÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK, AMELYEK BIZTO-SÍTJÁK A GYERMEK SZEMÉLYISÉGÉNEK FEJLŐDÉSÉT KÖZÖS-SÉGI ÉLETRE TÖR-TÉNŐ FELKÉSZÍTÉSÉT A KIMELET FIGYEL-MET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSÉT FEJLŐDÉ-SÉNEK ELŐSEGÍTÉSÉT, AMELYEK MINDEN GYERMEK ELJUT AZ ISKOLAKEZDÉSHEZ SZÜKSÉGES ÉRTELMI ,LELKI,SZOCIÁLIS ÉS TESTI FEJLETTSÉGHEZ.....	14
AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	14
A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.....	15
A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása.....	16
Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés és az értékorientált közösségi nevelés,– az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	19
Érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása.....	25
Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósulása.....	26
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	29
Személyi feltételek.....	29
Tárgyi feltételek	30
Az óvodai élet megszervezése.....	31
A gyermekekkel kapcsolatos dokumentumok.....	33
AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATAI	33
AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	36
Játék.....	36
Verselés - mesélés	42
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	49
Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	55
Mozgás, mozgásos játék.....	60
A külső világ tevékeny megismerése	63
Munka jellegű tevékenységek	70

Tevékenységekben megvalósuló tanulás	72
Hagyományőrzés, népszokások és az ehhez kapcsolódó kézműves és kismesterségek alapjainak megismertetése.....	77
A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése.....	80
Szociális hátrányok segítő tevékenység	89
Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	90
A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI	91
AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK	92
A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	100
A PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA.....	101
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	101

MOTTÓNK

**„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek
és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”**

AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA

Helyzetkép

Az intézmény 1999 óta foglalkozik az óvodás korú gyermekek nevelésével.

Óvodánk Gödöllő központjához, és az Erzsébet parkhoz közel, kertvárosi, családi házas környezetben helyezkedik el.

Az autópálya fel,- és lehajtó kb. 1,5 km, de gyalogosan is megközelíthető a Hév-, és buszmegállótól.

Az intézmény Gödöllőről, és környékéről fogad gyermekeket. Tiszta levegőjét az Erzsébet park közelsége, a családi házak környezetében található sok zöld növényzet – fák, bokrok biztosítják. Az utca napközben csendes, az autóforgalom kevés. Az óvoda 40 gyermeknek biztosít óvodai ellátást, reggel fél 8 - 17-ig, napi háromszori étkezéssel (tízórai, ebéd, uzsonna). Mindennap biztosítunk az étkezések mellé gyümölcsöt, zöldséget. A beiratkozás egész évben folyamatos a szabad férőhely függvényében.

A nevelő-oktató munkát négy óvodapedagógus, és két dajka látja el. A gyermeki lélek ápolását népi kultúránk és a néphagyományok megismertetésével erősítjük (pász-torjáték, néptánc oktatás, népi - apró, kis tárgyak készítése termésekből, csuhéból, nemezeléssel, tűzzománc technikával).

A gyermekek fejlődését logopédus fejlesztő munkája segíti.

Mindkét csoportban a levegő tisztaságának biztosítására levegőtisztító gép működik, amely tisztít, csírántlanít, atkátlanít, - vírus-és baktérium ölő. A gyermekeknek szűrt, tisztított vizet biztosítunk.

Óvodásainkat két vegyes csoportban: kis-középső, és középső – nagy csoportban helyezük el.

Nagy gondot fordítunk az iskolai életre való felkészítésre. Fontos feladatnak tekintjük, hogy az intézmény gyermekei az óvodás éveik végére alkalmassá váljanak az iskolai élet sikeres megkezdésére testileg, mentálisan, erkölcsileg, intellektuálisan és szociális téren. Megpróbáljuk elültetni óvodásaink lelkében annak a csíráját, hogy ne legyenek közömbösek egymás iránt, azt, hogy tiszteljék egymás érzéseit, segítsék a kisebbet, azt, hogy tiszteljék az idősebbet, ne tegyék azt, ami a másoknak nem jó. Tartsanak be alapvető szabályokat.

E program átfogja a teljes óvodáskor nevelő-fejlesztő munkáját, az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készült alternatíva.

A program alappillére a mozgásfejlesztésre, az érzelmekre épít és a gyermek tevékenységét, alkotóképességét hangsúlyozza. Az életkori sajátosságokat olyan szeretetteljes pedagógiával szeretnénk befolyásolni, melyben a gyermek érzelme differenciálódhat, megnövekedhet az érzelmi állapot tartóssága, csökkenhet a gyermek érzelmi labilitása, megszelídülhet a végleteket mutató érzelmi reagálása, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gyermek gazdag érzelmi skálája és megjelenhetnek a magasabb rendű érzelmek.

A program másik alappillére a tevékeny óvodai élet megteremtése, melyben hangsúlyt kap a kreatív gondolkodási irány megerősítése. A divergens, kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásához. Ehhez az alábbi kreatív gondolkodás területét

bemutató elméletet éreztük találónak, mely kapcsolatot teremt a művészettel és a humorról, valamint utat nyit a tapasztalat útján szerzett gondolkodásra.

GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP, PEDAGÓGUSKÉP

A gyermeki személyiségből indulunk ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, a zenéhez, alkotó tevékenységekhez. Ha mindezt megkapja az óvodában, kialakul az óvodás tartása, önálló, nyugodt és kiegyensúlyozott. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni. Mi, ebben a szellemben szeretnénk nevelni a gyermekeket.

A gyermekeket óvodába lépésük pillanatától fogva **egyéniességük, képességeik figyelembevételével neveljük, hogy;**

- kommunikációra és kooperációra képesek legyenek,
- a kritikus gondolkodás, döntésképeség, konfliktuskezelő képesség, és az életen át tartó tanulás igénye vezesse a kíváncsiság útján,
- cselekedeteit a **nemzeti és multikulturális értékek**, a szülőföld hagyományápolása hassa át, és az egyén és társadalom jogainak és szükségleteinek egyenrangú tisztelete jellemezze,
- eltérő ütemben fejlődő, más és más területen elismerést érdemlő, szabad és mással nem helyettesíthető lényé váljon,
- tetteik érzelem vezéreltekké váljanak,
- a gyermekek erős „én” központúsága fokozatosan alakuljon át mások érdekeinek figyelembevételére felé.
- a gyermek eljuttassanak az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.

Az óvodás korú gyermek **alapvető tevékenységi formája a játék**, amelyen keresztül biztosítjuk kiegyensúlyozott fejlődésüket, hozzájárulva személyiségük sokoldalú kibontakoztatásához.

- Biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Nem adunk helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem egyéb tekintetben.
- A gyermekeink a teremtett világ dolgai felé nyitottak, és talentumaikat bátran felfedezik magukban, korlátaikat elfogadják. Magukba fogadják a keresztény szeretet alapján az előítéletektől mentes gondolkodást.

Olyan gyermekek nevelésével szeretnénk nevelni, akik szeretettel, örömmel, jókedvűen jönnek óvodánkba, s készek a befogadásra.

Olyan gyermekeket szeretnénk kibocsátani intézményünk falai közül, akik kiegyensúlyozottan, a fenti jogokat maximálisan élvezve, boldogan mennek iskolába és az

óvodánkban felnövekvő gyermekek sokszínűsége az óvodai nevelés hatására harmonikusan illeszkedik az európai uniós polgárrá növekedés útján.

Óvodakép

- Pedagógiai programunkkal olyan értéket szeretnénk megteremteni, melyben minden partnerünk (gyermek, szülő, óvodapedagógus, dajka) jól érzi magát, ezáltal aktív részese a megvalósításának.
- Óvodánk a családi élet kiegészítésére törekszik, erősítve a meleg, bensőséges biztonságot sugárzó, egymásra figyelő, bizalmon alapuló kapcsolatot. Figyelembe veszi a gyermek és családok eltérő hagyományait.
- A mi óvodánk érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, családias, szeretetteljes, gondoskodó, türelmes odafigyelést, az élmények feldolgozását támogató és nyújtó hely, ahol a gyerekek megtapasztalhatják a személyükre irányuló tiszteletet, elfogadást, megbecsülést.
- A gyerekek érdekében óvodánk ellene szól minden olyan kezdeményezésnek, melyek zavarhatják a gyermekek fejlődését, esetleg inadekvát a terhelhetőségükkel.
- Ahol a fejlődés és fejlesztés leghatékonyabb pedagógiai eszközének a szabad játékot tekintjük.
- Szeretnénk, ha a fejlődés és a fejlesztés töretlen lenne lelki síkon, szakmai téren és tárgyi eszközökben is. Cselekedeteinknek tükrözni kell Istenhez való tartozásunkat, mely a gyermekekkel való foglalkozásban, a szülőkkel való együttműködésben egyértelműen megnyilvánul.

Az óvodánk funkciói:

- óvó – védő
- szociális
- nevelő – személyiségfejlesztő
- Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.
- Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Tiszteletben tartjuk a szülők jogait a gyermeknevelésben, a gyermekekkel kapcsolatos döntések meghozatalában, és igyekszünk ebben partnerek lenni.

Pedagóguskép

Pedagógusaink a jó családi bánásmódhoz hasonlóan, olyan játékba ágyazott komplex személyiségfejlesztésre törekszenek, ahol *minden gyermek megfelelően fejlődik*, a gyermeki szükségletek, jogok, érdekek állnak mindenek felett.

Óvodánknak a szabadság és korlátozás kellő arányával, biztonságot és bizalmat, elfogadást és védelmet kell nyújtania a gyermekek számára.

Pedagógusaink;

- A gyermekek nevelésében alkalmazkodnak az eltérő képességekhez, eltérő viselkedéshez, figyelnek és felfedezik a tehetséget, egyénre szabottan fejlesztik azt.

- Magas szintű pedagógiai és pszichológiai kompetenciákkal rendelkeznek: elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség.
- Együttműködnek a különböző szakemberekkel, iránymutatásaikat, javaslataikat beépítik a pedagógiai folyamatokba.
- Tiszteletben tartják a gyerekek egyéniségét a jó közérzetet biztosító együttélés szabályainak keretei között.
- A néphagyományörzés megteremtésében, a helyi hagyományaink ápolásának értékmegőrzésében komoly szerepet vállalnak, a multikulturális értékek, nyelvek megismertetése során az emberi erkölcsi normák közvetítését végzik, amelynek eredménye, a gyermeki személyiség pozitív alakulása.
- A keresztyén szellemiséghez híven életvidám, gondolkodó, a teremtett világ felé nyitott, döntésképes, *elfogadó*, toleráns, *segítőképző* gyermekeket nevelnek.
- Hitelesek és példamutatóak.
- Önállóak és öntevékenyek.
- A szabadság és korlátozás jó arányával biztonságot, bizalmat, elfogadást és védelmet nyújtanak.
- Segítő odafigyeléssel együtt élnek a gyermekkel: vidámságban, szeretetben, feltétel nélküli elfogadásban, felismerik a gyermekben lévő értéket – tehetséget.
- Rugalmasak és leleményesek.
- Figyelmesek és kitartóak.
- Kreatívak és minden jóra nyitottak.
- Hitelesek és őszinték.
- A szülőkkel együttműködők
- *Szeretnek és tudnak játszani.*

Szülőkép

Feltételezzük, hogy óvodánkba olyan szülő hozza gyermekét, aki programunkat, elképzeléseinket ismeri, kitűzött céljainkkal, feladatainkkal azonosulni tud, *mélyen átérzi a játék, játékba integrált tanulás tevékenység elsődlegességét*, s ezért gyermeke érdekében együttműködő, nyitott, érdeklődő, gyermeke fejlődése érdekében tevékenyen részt vevő tagja óvodai életünk alakításában.

- Képes az együttnevelésre, a gyermekek személyiségfejlesztésére, a jó kapcsolat kialakítására és megtartására.
- Segíti gyermekközpontú személyiségével a helyi Pedagógiai program megvalósítását.
- Tiszteli a gyermek pedagógusát és az óvoda valamennyi dolgozóját.

AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI, CÉLJAI

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.

Alapelvünk:

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. A családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja a gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

A nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Az óvodai nevelésünk alapelve, hogy:

- a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- a nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelveink gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról;
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról,
- emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

A nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére irányul **az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával**; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Érvényesülnek a különböző - köztük **az innovatív - pedagógiai törekvések**, megkötések csak a gyermek érdekében tartalmaz.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek egyházi **jogi személy által szervezett hit-oktatásban vehessen részt**. Az állami és a helyi oktatási-nevelési intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem.

Célunk és feladatunk:

1. A szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy tartást, önállóságot, biztonságot ad a gyermekeknek.
2. Minden gyermeket a saját képességrendszerének figyelembe vételével nevelünk, fejlesztünk.
3. Fejleszti a gyermekeket a társas kapcsolataik alakulása, és az óvoda összes dolgozója. Sugározzuk irányukba a feltétel nélküli szeretetet.
4. Szeretnénk elérni, hogy minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.
5. Nevelésünk alapvető célja a gyermekközpontú nevelés.
6. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik olyan közösséget alakítanak a pedagógusok segítségével, amely közösség felkészít az integrált nevelésre szociális kompetenciák fejlesztése
7. SNI-s, tehetséges gyermekek integrált nevelése
8. Önazonosság megőrzése
9. Esélyegyenlőség biztosítása, érvényesítése
10. Szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása
11. Egész életen át tartó tanulás iránti igény megalapozása
12. Az emberközpontú, humanista értékrend, életvezetés megalapozása, a gyerek tevékeny közreműködésével
13. Interkulturális nevelés
14. Környezettudatos magatartás alakítása
15. A gyermeki tanulás játékba integrált, komplex tevékenységközpontú
16. Egyéni fejlesztő és differenciáló értékelés
- 17. A tehetséges gyermek átlag feletti egyéni képességeinek fejlesztése.**
- 18. A népművészet formanyelvén fogant verseket, meséket, énekes játékokat, vizuális- és tárgyi környezetet kiemelő program tevékenységi keretként építjük be a hagyományőrzést, népszokásokat, évszakokhoz, jeles napokhoz csoportosítva tervezzük meg az óvodai nevelés tartalmait, a szülőföld szeretetét akár *multikulturális* szinten is.**

A mindennapi szabad mozgásokon kívül beiktatunk szervezett mozgásokat is, melyek fejlesztik keringési, mozgató-és légzési rendszerük, valamint csont-és izomrendszerük teherbíró képességét.

Nevelési céljaink:

- Az óvodásainknak nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítésére a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével biztosítjuk az óvodai élet kialakítását.
- Sokoldalú képességfejlesztésük segítségével a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődést biztosítunk.
- Komplex élmények biztosításával, segítségével erős érzelmi kötődés kialakítására törekszünk a gyermekek és a művészetek között.
- Az SNI-s, tehetséges gyermek esélyegyenlőségének biztosítása és megvalósulása, önazonosság megőrzése fontos célunk.
- Gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása, kielégítése, kreativitás előtérbe helyezése, kompetencia kialakítása, fenntartása újszerű tanulásszervezése eljárásokkal.
- Célunk képességek, a kulskompetenciák alapjainak lerakása, adaptálása, egyénre szabott fejlesztése, differenciáló értékelése.
- Interkulturális nevelést figyelembe vesszük.
- Gondot fordítunk a környezettudatos magatartás megalapozására, az intézményi innovációra törekvésre.

Nevelési feladataink:

Azok a nevelési feladatok, tevékenységek, **amelyek biztosítják a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítségét, az érzelmi erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelést.**

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése

Alapelveink:

- a gyermekek fejlesztését szolgáló intervenciók folyamatos megvalósítása és fenntartása
- harmonikus személyiségfejlődés
- különbözőséget elfogadó környezet
- sérüléstől függő elvárás és terhelhetőség
- a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítása
- különleges gondozási igény kielégítése (csoportos, kiscsoportos, egyéni formában)
- alkalmazkodó képesség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés kialakítása – mindig annyi segítségadás, amennyi szükséges az önálló cselekedethez

- sérülés, specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása, alkalmazása, szakemberek utasításainak követése
- kiemelkedő teljesítmény felismerése, gondozása
- Óvodánkban beszéd fogyatékos gyermek fejlesztését tudjuk vállalni

Általános célok

- a gyermekek fejlesztését szolgáló intervenció program folyamatos megvalósítása
- befogadás, együttnevelés, kooperáció, szocializáció

Általános feladataink:

- a gyermekek fejlesztését szolgáló intervenció program folyamatos megvalósítása érdekében személyi, tárgyi feltételeit biztosítjuk, belső továbbképzéseket szervezünk
- spontán tanulás, beilleszkedés, felzárkóztatás segítése támogató magatartással
- társakkal való együttműködés elősegítése – élmény és minta fontossága
- szociális kompetenciák érvényesülése (önként vállalás, feltétel nélküli elfogadás, minél sokoldalúbb megismerése, segítőkészség, empátia, tolerancia)
- érzelmi igények kielégítése
- gondoskodni a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről

Általános sikerkritériumok

- folyamatosan működik a gyermekek fejlesztését szolgáló intervenció program
- sikeresen beilleszkednek és felzárkóznak a közösségbe
- szívesen vesznek részt a spontán tanulási folyamatokban
- együttműködik a segítő szakemberekkel
- sikerélményekhez juttatás
- önmagához mért optimális fejlődés elérése, iskolai tanulmányok megkezdése

Óvónői feladatok az intervenció programmal kapcsolatban:

- önállóságra nevelés a sérüléshez képest
- részképességek fejlesztése önmagához mérten
- családok tájékoztatása megsegítések lehetőségeiről

Az intervenció program gyakorlati megvalósítása:

- helyszín, idő biztosítása az egyéni és csoportos fejlesztéshez
- folyamatos konzultáció a fejlesztők, a család és a pedagógusok között

Sikerkritériumok:

- a gyerekek folyamatosan részt vesznek a gyermekek fejlesztését szolgáló intervenció programban
- aktív részesei a közösségi életnek és a spontán tanulásnak

Az erkölcsi-szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet szervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a szimbólumok, jelek erősítsenek meg olyan erkölcsi tulajdonságokat, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, a közösen végzett munka öröme, önzetlenség.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést, önértékelést. A gyermek legyen képes a környezetében lévő emberi kapcsolatokban észrevenni a jót és a rosszat.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, tegye lehetővé, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

Esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Egyéni igények fegyelembevételével esztétikus, higiénikus gondozás biztosítása.
- Harmonikus, esztétikus, összerendezett mozgás fejlődésnek elősegítése.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi-, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekhez tapadjanak rácsodálkozási élmények, s ezáltal a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- Képesek legyenek a tárgyi – emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze az értelmi képességeket – az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást – különös tekintettel a kreativitásra.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.

- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással eszközök segítségével szabadon kifejezhessék.

A NEVELÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK, AMELYEK BIZTOSÍTJÁK A GYERMEK SZEMÉLYISÉGÉNEK FEJLŐDÉSÉT KÖZÖSSÉGI ÉLETRE TÖR-TÉNŐ FELKÉSZÍTÉSÉT A KIMELET FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSÉT FEJLŐDÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSÉT, AMELYEK MINDEN GYERMEK ELJUT AZ ISKOLAKEZDÉSHEZ SZÜKSÉGES ÉRTELMI ,LELKI,SZOCIÁLIS ÉS TESTI FEJLETTSÉGHEZ

AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Egészséges életmód alakítása

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása; a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása. **Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só – és telítetlen zsír - tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészség megőrzés szokásainak átalakítása.**

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életviteligényének alakítása, testi fejlődésnek elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése

- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- A gyermekek fejlődéséhez, szükséges egészséges környezet biztosítása

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodai felvétel után **anamnézist** kérünk be a gyermekekről. Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezzük a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységéhez szükséges.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel (pl. testsúly, testmagasság, láb-kéz stb.) **összehasonlító mérésekkel** segítsük az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvónő és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő meta jelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az **önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét** az óvodába lépés pillanatától kezdve biztosítjuk a számukra. A beszoktatás kezdete óvodánkban az aktuális év július első napjától addig tart, ameddig a gyermek biztonságos leválásáig szükség van. Adunk megfelelő hosszúságú időt arra, hogy a gyermek biztonságos leválása a szülőről megtörténjen. A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezzük a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét itt az óvodában kapják. Ezért figyelemmel kísérjük a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljenek.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Megismerjük a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával nézzük el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, és ösztönözzük is hogy a nap bármely szakában ihassanak. A gyerekek szűrt vizet kapnak, ha szomjasak.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. A gyermekek ápolása közben beszélgetünk a gyermekekkel, hogy annak kívánsága, kérése alapján tudjunk segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz megteremtjük az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. Arra kérjük a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről, türelmes, meggyőző munkával a szülők jó partnereink lesznek ebben.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon

ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percre tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és azt követően altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Minden alkalommal éljük át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásigénye. Nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolás napirendje szerinti életre.

A harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése

Az egészséges életmód kialakulásának egyik elengedhetetlen feltétele, mely nagyban hozzájárul a gyermekek ideális testi és szellemi fejlődéséhez.

A napirend és a tevékenységi formáktól függően minden lehetőséget kihasználunk, hogy a gyermekek minél több időt tölthessenek szabad levegőn.

A csoportszobában, kertben (és ha van, a tornateremben) minden lehetőséget kihasználunk a gyerekek mozgásigényének kielégítésére.

Gondot fordítunk a csoportszobák szellőztetésére, és a levegőzésre.

A szervezett séták, kirándulások (ezek során a gyermekek szervezete alkalmazkodik az időjárás változásaihoz), levegőzést, mozgást és hangulatos együttlétet biztosítanak. A tervezett távolságnál a kicsik képességeit mindenkor figyelembe vesszük.

Figyelünk a hanyag testtartásra hajlamos gyermekekre.

Tartásjavító és egyéb prevenciós játékokat, gyakorlatokat alkalmazunk.

Szorgalmazzuk a versenyjátékokat.

Törekszünk arra, hogy a gyermekek minél sokrétűbb mozgásformákkal ismerkedjenek meg.

A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése

A mozgásfejlesztő programokat az egész személyiség fejlesztésére irányítjuk, s változatos tevékenységek sorozatában valósul meg:

- A motoros képességek fejlesztése
- A nagy és finommozgások, testséma és fizikai erőnlét fejlesztése.
- A szem-kéz, szem-láb koordinációjának fejlesztése.
- Problémamegoldások erősítése mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal.
- Mozgással kapcsolatos, és mozgáshoz kapcsolódó szókészlet fejlesztése.
- Ritmikus tevékenységekkel a ritmusérzék fejlesztése.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással gondozzuk elkülönítetten a többi gyermektől mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezünk meggátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Óvakodunk

a gyermekek megszegényítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a napi **prevenciós fejlesztő tornák**, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

Hetente több alkalommal szervezünk mozgásos lehetőségeket a délutáni időszak alatt: udvari foci szakember vezetésével, táncos foglalkozások, néptánc oktatás, úszás oktatás, fejlesztő torna, mozgásfejlesztő torna foglalkozások. Ezenkívül a legtöbb lehetőséget a **szabadban tartózkodás** biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Az udvari fejlesztő játékeszközök – hinták, mászóka, csúszda, pörgő hinta, - használata során fejlődjön erőnlétük, ügyességük, bátorságuk, egyensúly-érzékük, mozgáskoordinációjuk.

A gyermekek a **víz edző hatását** is érzékelik meg az óvodában. A nyári időszakban az óvoda udvarán pancsolnak, zuhanyoznak. (A zuhanyozót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti.) Nyári időszakban uszoda-látogatás szervezésével elősegítjük a víz megszerettetését, a vízi játékok megismertetését.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges az egészséges környezet megteremtése

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezet, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, akkor is megfelelő alapot ad az óvodai nevelőmunkához, ha az szerényebb.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**. Úgy alakítottuk ki, hogy minden játékfajtának legyen egy állandó helye. Ugyanakkor legyen az udvara olyan, hogy a különböző korú gyermekek is együtt játszhassanak.

Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek virágos kert. Az udvar rendelkezik homokozóval. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú műfüves pálya áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán van olyan udvarrész, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek, vagy bábozásra, dramatikus játékokra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében esztétikusan, ízlésesen rendeztük be. A több funkciót betöltő **csoportszoba** alkalmas a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát is ad. A természetes világítás felhasználása céljából olyan függönnyt használunk, ami nem veszi el a fényt.

Többféle játéktevékenységhez alakítottunk ki elkülönített részeket a csoportszobában, és egy olyan részt is, amely esztétikus, a személyes perceknek, napi mesélésnek, drámajátékoknak, bábozásnak a színtere. Biztosítottunk olyan részt, ahol a gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak, festhetnek és mindent megtalálnak, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. Kialakítottunk egy olyan helyet is, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez. Van helye a mikro-csoportos séták alkalmával talált „kincseknek” is.

Az **öltöző** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőzőtsége biztosít feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Az öltözőben a szülők részére egy érdeklődést felkeltő esztétikus tájékoztatótábla van, ahol egy évszakhoz, jeles napokhoz rendelt részletes tájékoztatást kapnak a csoport nevelési-fejlesztési elképzeléseiről.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését.

A gyermek mosdó berendezési tárgyai, eszközei esztétikusak színesek, nyugtató hatásúak.

Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

- Állandó jelenlétünkkel, illetve megfelelő méretű és állapotú eszközökkel (a gyermek önállóságához igazodva) biztosítjuk gyermekeink testi épségét;
- Levegőzésnél a réteges öltözködést szorgalmazzuk;
- Betartjuk és betarttatjuk a higiéniai szabályokat;
- Figyelünk a jellel ellátott holmik tiszteletben tartására (különösen: fogkefe, fésű, törülköző);
- Forró, illetve hideg ételt, italt nem tálalunk, betartjuk a táplálkozás előírási szabályokat;
- A gyermekek viselkedésén hamar felismerjük a rendellenességeket (fej- és végbélvizketés, széklet- és vizelet visszatartás, bágyadtság, láz, kipirulás, szemdörzsölés, bőrkürités, aluszékonyosság, légzészavar, nyugtalanság, nátha, sírás, stb.) s minden esetben megtesszük a szükséges intézkedéseket;
- Nyáron szabályozzuk a napfürdőzés, a pancsolás, a sarazás idejét;

Betegség megelőzés és egészségmegőrzés:

- A gyermek egészségének ellenőrzése (reggel érkezéskor, folyamatosan napközben, a gyermek hazaindulása előtt);
- Betegség megelőzés, stresszoldás, immunrendszer erősítés;
- Prevenációs feladatok alapja a személyi higiénia következetes megtartása, környezethigiénia;
- A gyermekek önmaguk és társaik testi épségének megóvására és védelmére nevelése (konfliktuskezelés, tolerancia);
- A balesetek megelőzése céljából a személyi és tárgyi feltételek ellenőrzése, a hibaforrások megszüntetése;
- Baleset esetén az SZMSZ-ben szabályozottak szerint való eljárás;

Környezettudatos magatartásra nevelés:

- A környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése;
- A természetet, az épített és társadalmi környezetet, az embert tisztelő szokásrendszer, érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása;
- Környezeti vonatkozásban is aktív szemléletformálás;
- A természet és benne az emberi társadalom fenntarthatóságának, harmóniájának megőrzése a környezeti válság elmélyülésének megakadályozása érdekében;
- Egészségkép fogalmi hátterének kialakítása;
- A helyi környezet kiemelt szerepének tudatosítása;

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ⇒ A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésűlködnek.
- ⇒ A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkezdőjüket önállóan használják.
- ⇒ Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- ⇒ Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- ⇒ Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- ⇒ A ruhájukat esztétikusan, összehajtva helyére teszik.
- ⇒ A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- ⇒ Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés és az értékorientált közösségi nevelés, – az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen: érzelmi biztonság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör.

Az érzelmi, az erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés területén az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz, családhoz való kötődés alapja, hogy rátudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Ehhez szükséges:

- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása
- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösség által, a közösség normáinak érvényesítésével.

Az „én” fejlődésben a 3-7 éves szakasz kiemelt jelentőségű. A 3-4 évesre jellemző agresszív, önérvényesítő, „énes” magatartásból 7 éves kor végére eljut a gyermek a kezdeményező, együttműködő, szociális magatartás, viselkedés szintjére. Ez természetesen csak csoporthelyzetben valósulhat meg. Az együtteség, a közösen átélt élmények bizonyos többletet adnak a csoportnak, módosíthatják a viselkedést.

A szociális tanulás legfőbb eszköze óvodáskorban az utánzás, a minta követés, a felnőtt, majd a társmodell szociális viselkedésének érzelmi indíttatásból fakadó átvétele, majd e minta egyre szélesebb kiterjesztése, mely megnyilvánul a gyermek tevékenységében.

Célunk

- a gyermekek lelki egészségének megalapozása, védelme,
- az említett elfogadó légkör mellett a következetes bánásmód és a változatos gyermeki tevékenység feltételeinek megteremtése,
- a belső személyes (pozitív) világ alakítása (önértékelés, én-tudat, énkép, akarat, konfliktuskezelés, önfegyelem, stb.),
- a szociális készségek alapozása, fejlesztése (kommunikáció, empátia, áldozathozatal, együttműködés, stb.),
- stabil érzelmi állapot segítése,
- Alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok kialakítása.

Közösségi nevelés

A szociális képességek alakulásának, az alkalmazkodásnak, az empátiának és a toleranciának az érzelmi intelligencia az alapja.

A társas együttlétben tapasztalhatja az én és a társa hatásait, kölcsönhatásait.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek naponta azzal az érzéssel induljon óvodába, hogy itt minden érte van, hogy együtt lenni, játszani jó!

Arra törekszünk, hogy a csoportban folyó életet érthető, egyszerű, tiszta, világos viselkedési normák szabályozzák.

Kiemeljük

- a közös élmények szükségességét (óvodán kívül is, sétákon, kiránduláson),
- megtanítjuk a gyermekeknek az együttműködés fontosságát,
- a társas együttléteket (tapasztalatszerzés, a másság kezelése, vonzalom, taszítás, stb.),
- az egymás iránti felelősségérzet kialakulását,
- születésnapok közös megünneplését a csoportban.

Szokás-normarendszer

Az ésszerű kereteket adó szokás-normarendszer biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára, kialakításában fontos az egyező nevelői hatás megteremtése, a két óvodapedagógus és dajka közötti összhang.

A szokás és normarendszer minden alapja a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód;
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok,
- a játék, mozgás;
- a tanulás területén normaként jelennek meg az óvodai életben.

Rögzítjük a sikerkritériumokat, valamint a felzárkóztatást, illetve a tehetséggondozás feladatait, amely meghatározása felelősségteljes gyermekismeretet követel.

A befogadás rendszere

A gyermeket gyöngéd, türelmes, együtt érző, szeretetteljes óvónői attitűd mellett szoktatjuk az új, ismeretlen környezet, társak és szokások elfogadására.

Lehetőséget adunk:

- a fokozatos, kívánságra anyás beszoktatásra, mely addig tart, amíg a gyerekek erre szüksége van,
- a beszoktatási időben minden egyéni sajátosságról informálódunk, hogy biztosítani tudjuk az egyéni bánásmódot.

Erkölcsei nevelés

Az erkölcsi nevelésre a mindennapok apró eseményeit, a játékot és a gyermekekkel történő beszélgetéseket is felhasználjuk.

Kiemeljük a legfontosabb pozitív emberi tulajdonságokat, megnyilvánulásokat: együttérzés, figyelmesség, tapintat, megértés, önzetlenség, segítőkészség, áldozatvállalás, kitartás, önfegyelem stb.

Kihasználjuk az adódó lehetőségeket az örömszerzés, részvét érzete, idősek tisztelete vonatkozásában.

A jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetben való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során a különbözőségek tiszteletének fejlesztése.

Egyik legszebb és legfontosabb pedagógiai feladatunk a hazaszeretet ébresztgetése és erősítése, a szülőföldhöz való kötődés alakítása, a szűkebb és tágabb környezetének megismerése.

Felébresztjük bennük az ajándékozás csodálatos érzését. Feladatunk olyan értékek elplántálása, amelyek révén az ember közelebb kerül a másikhoz (Így pl.: család, haza, emberiség, szeretet, hűség, barátság.) Fontos, hogy megtapasztalja, hogy másoknak is vannak érzései.

Az esztétikai és intellektuális érzelmek kibontakoztatása

Csoportszobánk kellemes hangulatával, gyermekközeli esztétikus berendezésével igyekszünk elérni az első rácsodálkozás élményét. A mindennapi tevékenységek során fejlesztjük szépérzéküket, esztétikai igényességüket.

Legfontosabbnak tartjuk a népművészet, zene, tánc, irodalom és képzőművészet által nyújtott lehetőségeket. A természet esztétikája varázserejű, melyre folyamatosan ráirányíthatjuk a gyermek figyelmét, hiszen nemcsak gyönyörködtet, hanem nyugtat, vidít, táplál, békességet sugároz.

Nevelési módok, eljárásaink az érzelmi és szociális nevelés segítésére

- Megelőzés, szimbolikus és szerepjátékok;
- A gyermeki szükségletek elismerése (konfliktushelyzetek, vágyak, döntési helyzetek stb.),
- érzések tiszteletben tartása, jogok elismerése,
- áttétel (tiltás helyetti felajánlás),
- a természetes következmény megláttatása,
- rábeszélés, meggyőző beszélgetés,
- emlékeztetés példákkal,
- a kibékülés lehetőségének felajánlása,
- a megbocsátás, mint a problémák leegyszerűsítője,
- a felnőtt bizalma a gyermekben,
- ígéret betartása, és finom elvárása,
- hivatkozás aranymondásokra.

Legfontosabb feladataink

- A gyermeket úgy fogadjuk el, amilyen.
- Közös élmények, változatos tevékenységek, együttes tapasztalatszerzés,
- rácsodálkozási lehetőségek biztosítása.
- Megfelelő eszközök biztosítása.
- A beszélgetés, metakommunikáció és testkontaktus hangsúlyozása.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktástól az óvodáskor végéig
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése, a társas kapcsolatok létrehozása érdekében

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktástól az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az

óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkörben** a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönöz.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Csoportunknak hagyománya, szokásrendszere van, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

Az otthonosság érzését segíti elő az is, hogy minden gyermeknek tároló helyet biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait, a mikro-csoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelhet.

A **beszoktatás** időszaka az aktuális év július 1-től történik egészen szeptember 1-ig, amely meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. A szülőkkel együtt teremtjük meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért a szülők lehetőséget kapnak arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül úgy, hogy egyre kevesebb időt töltenek bent. A gyermeknek a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A beszoktatásban minden felnőtt dolgozó részt vesz, és közösen gondosan készítik elő ezt az időszakot.

A sok érdekes, izléses játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Az idősebb óvodások is segíthetnek énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekeknek.

Már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítsenek a kiscsoportosok öltöztetésében, vegyék körül őket gyengédséggel, szeretettel.

A családias légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető élet** szükséges.

A gyermekeknek lesz lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így kialakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

Figyelünk arra, hogy az azonos korú 5-6-7 éves gyermekek folytathassanak külön tevékenységet.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szabjuk meg, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

A nevelésünk akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyerek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

A felnőtt – gyermek kapcsolatában a következő elveket tartjuk szem előtt:

- * A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermeket.
- * Magyarázatunkban a dolgok pozitív oldala jelenik meg.
- * A gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot biztosítunk, a határok pontos megjelölésével, a többszöri „határátlépéseknél” bevezetünk konzekvenciákat.
- * Kialakítjuk a közösségi élet szabályait, amit fokozatosan ismertetünk meg a gyermekekkel, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságaikat.
- * Elősegítjük a gyermekbarátságok kialakulását, segítjük azt is, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- * Neveljük a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgatjuk meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- * Bátorítunk minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek.
- * A felnőtt-gyermek társalgásában előtérbe helyezzük a világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazást. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás. (A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfeltevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzésfelfogadása és megfogalmazása is kap hangot.)
- * A gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észrevéti és a sikertelenséget segít elviselni.
- * Tilalom helyett biztosítunk a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- * Felhasználjuk a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ⇒ Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- ⇒ A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- ⇒ A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.

- ⇒ Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- ⇒ Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják. Óvodán kívül, ha találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- ⇒ Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- ⇒ Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- ⇒ Érvényesítik kezdeményezőkézségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- ⇒ Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

Érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen: érzelmi biztonság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör

- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, „én tudatának” alakulását, és engedjen teret önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek
- arra neveljük a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása
- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akarátának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely hazaszeretet és a szülőföldre való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely hazaszeretet és a szülőföldre való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Az óvoda a szakember által integrálásra javasolt beszéd fogyatékos gyermekek nevelését vállalja fel

- óvodapedagógusok érzelmileg azonosulnak az SNI gyermekkel, illetve a csoportban való jelenlétükhöz
- adaptivitás és teljesség szemlélete

Alapvetés:

- minden gyermek fejleszhető, a gyermek meglévő képessége a kiinduló alap

- segítő, támogató szemlélet, egyéni bánásmód, élmények, tapasztalatok, szükségleteik maximális kielégítése,
- a pedagógus a feltételeket teremti meg sajátos igényekhez való jog, a teljes élethez való jog,
- gyerekek fejlesztése 3 irányú (tevékenység-orientált spontán, feladatorientált)
- képesség, kultúrára épülő egyéni bánásmód, differenciálás,
- feladatorientált fejlesztés feladat és személyes élmény integrálása a fejlesztésre ahány SNI-s gyerek, annyi személyiség; ahány személyiség, annyi személyes élmény, és integráló fejlesztés

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen járnak óvodába, ragaszkodnak egymáshoz, a felnőttekhez, ezt érzelmekben, szavakban és tettekben is kifejezik.
- Aktívan és érdeklődéssel vesznek részt közös tevékenységekben.
- Elfogadják az adott tevékenység által kívánt magatartási formákat.
- Igényükké válik a helyes cselekvés és viselkedés helyes szabályainak betartása.
- Tisztelettel viselkednek egymás és a felnőttek iránt, vigyáznak munkájuk eredményére.
- Észreveszik, hogy kinek, miben, mikor van szüksége segítségre.
- Bízhatnak önmagukban és társaikban, együttéreznek társaikkal.
- Ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek.
- Figyelmesen hallgatják a felnőttek és a gyermekek közléseit.
- Szociálisan érette válnak az iskolakezdésre.
- Elismerik saját hibájukat, a konfliktus helyzetekben tudnak egyezkedni.
- Toleránsak egymás iránt, társuk **különbözőségét** elfogadják.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósulása

Az anyanyelvi nevelés szerves része az óvodai élet minden mozzanatának. Beépül a gyerekek tevékenységeibe, megnyilvánulásaiba, a társaikkal és az óvónőkkel való kapcsolataikba.

Alapja:

A szeretetteljes, szóbeli közlést kiváltó légkör, amelyben a beszéd és a gondolkodás a mozgással koncentrációt alkot.

Az anyanyelvi nevelés célja:

- A gyerekek nyelvi kommunikációs képességeinek fejlesztése, amely lehetővé teszi a kapcsolatok létesítését, fenntartását és a verbális együttműködést társaikkal és a felnőttekkel.
- Tiszta hangképzéssel, választékos és a helyzetnek megfelelő kifejezések helyes használata.

Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat, fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő

környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - a nevelőtevékenység egészében jelen van.

- A nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhethet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.

Az anyanyelvi neveléssel kapcsolatos óvónői feladatok:

- megteremti azokat a helyzeteket, amelyekben a gyerekek beszélhetnek örömeikről, problémáikról, vagy arról, ami őket foglalkoztatja.
- tudatosan tervezi meg az anyanyelvi nevelés feladatait.
- fejleszti saját beszédét, elkerülve a modorosságot.
- úgy szól a gyerekekhez, hogy megértsék, legyen szemléletes és képszerű, amit mond.
- lehetőséget ad ahhoz, hogy kezdetben őt utánozzák, de segíti is őket abban, hogy kialakítsák a saját kommunikációs rendszerüket.
- elégséges időt biztosít, és lehetővé teszi minden gyerek számára, hogy az érzelmileg fontos tapasztalatait elmondja, kérdéseit megfogalmazza (beszédlétkör).
- tudatosítja a gyerekekben, hogy ugyanarra a kérdésre több válasz is adható, és közülük több is igaz lehet. Ezzel ösztönzi őket a változatos nyelvi fordulatok, kifejezések használatára.
- segíti és erősíti a gyerekek beszédkapcsolatait, kommunikációját, nonverbális kifejezéseit.
- elfogadja, és erősíti azokat a tájnyelvi fordulatokat, amelyeket a gyerekek beszédükben használnak.
- gondoskodik arról, hogy kétnyelvű környezetben a gyerekek saját anyanyelvükön is beszélhessenek egymással, és azzal az óvodai dolgozóval, aki nyelvüket beszéli.
- felismeri a beszédhibákat, a hiányzó vagy rosszul képzett hangokat, hangszín és beszédritmus rendellenességeket, és a gyerekek megfelelő szakirányú fejlesztését tartja szem előtt.

Koncepcionális alapelemek:

Folyamatosság, osztatlanság, koncentráció és specializáció – melyek befolyásolják az anyanyelvi fejlődés-fejlesztés feltételeit, lehetőségeit.

A folyamatosság hosszabb és összefüggő időkeretei a gyerekek beszédkedvére is hatást gyakorolnak. Nyugodtabbak, szívesebben nyilatkoznak meg. Könnyebben valósítható meg az egyénenként differenciálás. Lehetőség nyílik a gyerekek nyomon követésére, megfigyelésére, egyénileg, páronként, vagy kisebb csoportokban. A beszédhibák érzékelésekor a súlyosság enyhíthető, a gyermekek speciális fejlesztése során.

A folyamatosság kedvez a gyerek-gyerek, a gyerek-pedagógus, valamint a pedagógus-gyerekek közötti kommunikáció és metakommunikáció kialakulásának, a gondolkodás fejlődésének.

Az iskola megkezdése előtt a gyerekek eljuthatnak a nyelvi kommunikációs képességeik azon szintjére, amelyek lehetővé teszik kapcsolatok létesítését és fenntartását, verbális együttműködést társaikkal és a felnőttekkel. Tiszta, választékos és a helyzetnek megfelelő kifejezéseket jól használják.

Az osztatlanság keretei között motiváló erővé válik az érettebb társaktól kapott beszédpélda. Hozzájárul ehhez az óvodapedagógusok modellértékű beszéde. A fejlettebb gyerekek beszédbiztonsága, bátrabb beszéde utánzásra készíti a kisebbeket, akik gátlásosak, az egyéb problémákkal, nehézségekkel küzdőket. Hamarabb kialakul a beszédfigyelem is, mert a gyerekek hamarabb eltanulják egymástól.

A koncentráció lehetővé teszi, hogy valamennyi spontán kezdeményezésben szerepet kapjon különböző formákban az anyanyelvi nevelés. Ezért az óvodapedagógus olyan irodalmi, zenei anyagot választ ki, melyeknek nevelőértékük van. Az anyanyelvi játékokkal olyan feladatokat ad, amelyek bővítik a gyerek szókincsét. A gyakorlás során fejlődik a spontán beszédhang ejtése és beszédritmusa. A nyelvi játékok a gyerekek gondolkodását is fejlesztik.

A specializáció alkalmat ad arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyerekekkel az óvodai csoporton belül – együtt és szakemberekkel egyénileg – foglalkozzanak. A nyelvi fejlesztés szocializációjukat is segíti.

A gyermek kommunikációs képességeinek jellemzői iskolába lépéskor:

- képes kapcsolatteremtésre
- aktív és passzív szókincse gazdag és árnyalt
- ismeri és használja a térbeli, időbeli mennyiségi relációkat
- egyszerű és összetett mondatokat használ, miközben törekszik a nyelvtani egyeztetésre
- beszédében minden szófajta, és mondatfajta megjelenik
- szituációnak megfelelő hangerővel beszél
- közlésvágyát késleltetni képes
- metakommunikációs jelzéseket megérti, és adekvátan használja
- beszéde érthető, hibátlan artikulációval beszél
- beszédritmusa folyamatos

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermek megtanul szóbeli irányítással cselekedni.
- Elbeszélése folyamatos.
- Többnyire kivárja, amíg rá kerül a sor a beszélgetésben.
- Rendelkezik beszédfigyelemmel.
- Anyanyelvi hanglejtésünket megérezve, megfelelő hangsúlyozással, tempóval és hangerővel beszél.
- Rákérdez, ha valamit nem ért.

- Szereti és szívesen játszik anyanyelvi játékokat.
- Nyilvános szereplések alkalmával szívesen versel, szerepel.
- Az egyszerűbb feladatokat megérti.
- Érdeklődik a környezet tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladat végrehajtásában kitartó.
- Szándékos figyelme időtartama életkorának megfelelő.
- Teljesítménye eredményét reálisan értékeli.
- Munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidezésére.
- Tapasztalatait szóban kifejezi.
- Érthetően folyamatosan kommunikál, beszél.
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Minden szófajt használ.
- Különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot.
- Igényli, hogy feladatokat sikeresen és önállóan oldjon meg.
- Képes a környezetéről hiteles, valóság-hű képet alkotni.
- Kialakul az adott életkorra jellemző szókincs.
- Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat.
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Képes rövid történet önálló elmondására.
- Erősödnek az iskola kezdetéhez szükséges magatartási formák: önfegyelem, kitartás.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Személyi feltételek

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt diplomás óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvónő vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvónő közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvónő legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvónőnek legyen igénye az önművelésre, a körülményekhez képest teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban jelenjen

meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

A gyermekcsoport életét két óvónő irányítja. Az óvónők tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.)

Az óvónők együtt alakítsák ki a csoport a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezését, elemzését, értékelését, vonják be a csoport dajkát is. A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok- és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodában folyó munkát az óvodaigazgató koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügyigazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket.

Az intézmény 40 gyermek ellátását tudja biztosítani. Két vegyes életkorú csoporttal működik, amelyet 4 fő óvodapedagógus és 2 fő dajka lát el. A gyermekek tiszta, érthető beszédalakítását 1 fő logopédus segíti, fejleszti.

Tárgyi feltételek

A gyermekek ellátására az épület adottságai megfelelőek, az udvar mérete kielégíti a gyermekek mozgásigényét. Az udvar játékeszközökkel való felszereltsége, a műfűvel borított foci pálya élményszerű játéklehetőségeket és optimális mozgásra készítést biztosít minden gyermek számára.

A mindennapi játékeszközök, fejlesztőjátékok a gyermekek fejlődését szolgálják, melyek a nap bármely szakában elérhetőek, gyermeki magasságban helyezzük el, hogy bárki hozzáférhessen.

- ⇒ Esztétikus meseszoba (kuckó), meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről stb.
- ⇒ Hangszerek: furulya, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek – óvónők által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról.
- ⇒ Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus eszköztároló lehetőségek, a rajzos csoportszoba részben a gyermeki munkáknak kialakított polc és egy táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik rajzaikat.
- ⇒ Plasztikai munkához agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak, korongozó.
- ⇒ Esztétikus ovi-galéria, ahol a gyermekek alkotásai állíthatók ki.
- ⇒ Video- és hangfelvételek lejátszási lehetőséggel: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéséhez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galériai eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.

- ⇒ Az erdei óvodai programokhoz hátizsák, nagyítók, esőkabátok
- ⇒ Az udvaron a zajtól védettebb részen egy pódium-szerű részt alakítottunk ki, műfű borítással, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat, focizhatnak, mozgásos játékokat, sport versenyeket játszhatnak a gyermekek.
- ⇒ Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl. labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók, laticell-szivacs szőnyegek, SPA labda, amely a gyermekek mozgásos foglalkozásai során stabil megfogást biztosít, ezáltal a feladatok végrehajtása sokkal eredményesebbé válik.
- ⇒ Az óvoda színvilágát úgy alakítottuk ki, hogy a gyermekeknek esztétika érzésviláguk fejlesztéséhez, közérzetüknek nyugalmat, kellemes érzést biztosítsunk.

Az óvodai élet megszervezése

- **A napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.**
- **A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez** és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
- A napirendet **folyamatosság és rugalmasság jellemzi.** Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.
- **Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van.** Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

A nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják

Az óvoda teljes nyitva tartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

A gyermekek napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Ezért a családdal közösen alakítottuk ki a gyermekek napirendjét. A gyermekek számára az állandóság jelenti a biztonságot. Mivel még fejletlen az időérzékük, a napi tevékenységek egymásutánisága jelenti számára a nyugalmat, a biztonságot.

Tervezésnél figyelembe vettük a gyermekek szükségleteit, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesül a folyamatosság, a rugalmasság.

Teljesítjük a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjunk felvenni velük, és elegendő figyelmet tudjunk szentelni minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 óra.

A folyamatos NAPIREND szervezése

IDÓTARTAM - TEVÉKEMYSÉG

7:30-tól gyermekek érkezése, fogadása, szabad játék, játékos foglalkozások

8:30-9:30-ig folyamatos tízóraiztatás, testápolási teendők

9.30-10:30-ig csoportos, mikro csoportos, egyéni foglalkoztatási formák,

(Rajzolás, festés, mintázás, Verselés-mesélés, Ének-zene, énekes játékok, Külső világ tevékeny megismerése, Mozgás, Játékba ágyazott matematikai tevékenységek

10.30-11.30-ig séták, kirándulások, szabad mozgás az udvaron

11:30-13:00-ig tisztálkodási teendők, terítés

Ebéd

Gondozási teendők, fogmosás, ágyazás

13:00-15:00-ig pihenés, alvás mesével, altatódallal

15:00-15:30-ig ágyazás, öltözködés, tisztálkodás, uzsonna

15:30-17:00-ig részképességek fejlesztése egyénenként: úszás, néptánc, rocky tánc, fejlesztő torna, időjárástól függően csoportszobai vagy udvari szabad játék

HETIREND

	Kötetlen	Kötött
Kis-középső csoportos korúak	Verselés-mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének-zene, énekes játék Külső világ tevékeny megismerése	Mindennapos mozgás, szervezett mozgás, heti egyszer
Középső- nagy csoportos korúak	Verselés-mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének-zene, énekes játék Külső világ tevékeny megismerése	Mindennapos mozgás, szervezett mozgás, heti egyszer Matematikai tapasztalatszerzés Verselés-mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének-zene, énekes játék Külső világ tevékeny megismerése

A gyermekekkel kapcsolatos dokumentumok

Óvodánkban tudatos, tervszerű munka folyik, aminek feltétele a *tervezés*. Ennek alapja a pedagógiai programban meghatározott nevelési elvek egyeztetése a csoportban dolgozók között.

A gyermekekkel kapcsolatos nevelői munka tervezése a *csoportnapló*ban történik.

A *nevelési terv* (szokás - szabályrendszer) alapjait közösen készítjük el, a csoportba járó gyermekekre vonatkozó eltéréseket hozzáírják az óvónők.

A gyermekek fejlődésének diagnosztizálása, a fejlődésének figyelemmel kísérése, nyomon követése megfigyelés alapján történik. Rögzítése a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentációba történik évente 2 alkalommal.

Az óvodapedagógus tájékoztatást készít a gyermek fejlődéséről - értelmi; beszéd; látás; mozgásfejlődés -, évente 2 alkalommal majd javaslatot tesz a további fejlődéshez szükséges fejlesztési feladatokról a szülőknek, tájékoztatást nyújt a kollégának, az igazgatónak.

Egyéb gyermekekkel kapcsolatos dokumentumaink

- A felvételi előjegyzési napló
- A felvételi és mulasztási napló
- Az óvodai törzskönyv
- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

Az óvoda a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább nevelési évenként kétszer – a **gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció** rögzíti.

Mérési rendszerünk:

- DIFER mérőeszköz alkalmazása, négy éves kortól
- Porkolábné Balogh Katalin féle mérőlapok használata.

AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATAI

Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Körültekintően szervezzük meg az együttműködés formáit, mely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, esztétikai nevelését, ha köztük művészetet közvetíteni tudók vannak, azok segítségére fokozottan építsünk.

A kapcsolattartás formái: a családlátogatás, anyás beszoktatás az aktuális év július első munkanapjától addig, amíg a leválás zökkenőmentessé válik, (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásait, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez). A napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről. A szülői értekezletek, fogadóórák, eseti beszélgetések, ünnepek, családi nap alkalmával.

A család bevonása az óvodai életbe

Az óvodák hagyományos, jó együttműködését új szemlélettel és új formákkal gazdagíthatja az óvodapedagógus. A család mással nem pótolható, elsődleges szocializációs szerepét a legtöbb esetben igyekszik betölteni. Az óvodai nevelés elsősorban a családi nevelés kiegészítésére vállalkozik. A társadalmi folyamatok nemkívánatos hatására és egyéb okok miatt a család funkciói sérülhetnek. Előfordul, hogy az óvodának át kell vállalnia a család által meg nem oldott feladatokat is, a gyermekek érdekében. Ilyen esetben az óvoda jelenti a gyermek számára a biztonságot, a családi fészek melegét. Ezekben a családokban is keresni kell az együttműködés nagyon vékony, de reményeket keltő szálát. Lényeges a családokhoz közeledés szemlélete. Az óvodapedagógus szorgalmazza azt, hogy a család és az óvoda közötti hidat kiépítse.

Az óvodapedagógus vállalja fel, a kapcsolatkeresésében a kezdeményező szerepet. A jól működő családok szokásainak, értékrendjének megismerése ugyanolyan fontos, mint a krízishelyzetben lévő családoké. Az óvodapedagógus kellő tapintattal és körültekintéssel segítheti, hogy a családokban a szülők feladataikat minél eredményesebben teljesíthessék.

Ezt kívánja meg a gyermekek érdeke, a nevelőmunka sikeressége.

A szülői képviselő tekintetében óvodánkban jelenleg a Szülői Szervezet működik, (SZ.SZ.) a szülők törvényben meghatározott jogainak érvényesítése és kötelességeinek teljesítésére szolgáló szervezet.

Felépítése: 3 fő intézményi szintű szülői munkaközösség.

A szülői szervezet - szabályzat szerint működik.

Az óvoda kapcsolataiban nagyobb hangsúly helyeződik az óvodai nevelést segítő intézményekre, ebben a rendszeres, folyamatos együttműködést kiemelve.

Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal való kapcsolat, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos feladatok. Együttműködési megállapodás alapján, a törvényi kötelezettségen túl (jelzőrendszer működtetése, esetmegbeszélések, kerekasztal beszélgetések) rendszeres kapcsolatot alakítunk ki, amennyiben szükségét érezzük.

Cél: azonnali intézkedés a gyermeket, családot ért probléma megoldására, illetve, a szülők meggyőzése, bizalmi kapcsolat kiépítése.

Az óvoda és az iskola

Az óvoda az iskolával is kialakít tartalmas kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését ezáltal is elősegítse.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek, munkaközösségi

foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Az óvoda és a művészeti iskolák

Az óvoda kapcsolatot alakított ki az Erkel Ferenc zenei általános iskolával. Együttműködve tudja elérni, hogy a muzsika, az alkotások, a környezet esztétikai értékei megjelenhessenek az óvodában.

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, látogatások, megbeszélések, egymás rendezvényein való részvétel.

Az óvoda és a közművelődési intézmények

Kapcsolatba lépünk a környezetünkben működő közművelődési intézményekkel: könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal. Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását, s zárja ki azokat a kezdeményezéseket, amelyek az óvoda pedagógiai elveivel, érték közvetítésével, tartalmával nem összeegyeztethetők.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

Zeneiskola szervezésében: A Gödöllői Szimfonikusok, Zenés mese című színházi előadásokon való részvétel bérletes szervezés formájában.

Művészetek háza – Gödöllő:

Meseszínházi előadások látogatása, bérletes formában

Gödöllő Városi Múzeum:

- Programegyeztetés alkalmával a múzeum aktuális, vagy időszakos kiállításainak megtekintése
- Múzeumpedagógiai foglalkozások látogatása évente 4 alkalommal

Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gödöllői Tagintézménye

Szoros kapcsolatot építettünk ki a gödöllői Pedagógiai Szakszolgálattal, amely közös tapasztalatcserén, konzultáción, egy-egy nevelési probléma, nevelési szituáció megvitatásán alapul. Szakmai segítséget kérünk 1-1 gyermek vizsgálata alkalmával.

Bozsik foci program keretében foci edzéseket biztosítanak óvodánk gyermekei részére, műfüves pályán, valamint esetleges tehetségek kiválasztása, fejlesztése

Logopédus:

A logopédiai nevelés célja:

Biztosítsa a kommunikáció optimális szintre emelésével a beszédhibás gyermek személyiségének töretlen fejlődését, az egyén célkitűzéseinek megvalósulását, az optimális szocializációt, a sikeres habilitációt, ill. rehabilitációt.

Feladata

Beszédfejlesztés, motoros- oldó- lazító- auditív fejlesztőgyakorlatok.

Dyslexia, dysgráfia és dyscalculia prevenció: téri tájékozódás- hallási figyelem és ritmusérzék-, számemlékezet és figyelem fejlesztése.

A grafomotoros és vizuális percepció fejlesztése: vizuomotoros-koordináció, finommozgás fejlesztése, szem-és kézfej mozgásának koordinálása.

Egyéni, kiscsoportos formában történő fejlesztés a gyermek fejlődési ritmusához alkalmazkodó lépésekben a fokozatosság elvének szem előtt tartásával.

A logopédiai foglalkozások játékidőben az óvodai foglalkozások előtt, vagy után történnek.

Logopédiai szűrések és vizsgálatok minden tanév szeptemberében az óvoda nagycsoportjaiban a beszédhibák szűrése, vizsgálata tanévben diszlexia

-veszélyeztetettségi teszttel. Az óvodai nagycsoportos gyerekek szűrése iskolába lépés évében is.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket ellátó az egészségügyi, illetve rehabilitációs intézmény: A kapcsolatot az intézmény igazgatója tartja. Ha a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket a Járási Hivatal az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, az óvoda a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés szükségessége esetén továbbirányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

Játék

A belülről indított és vezérelt játék-tevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélése a nagyfokú örömelemény biztosítása érdekében, továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb, tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

A játék helye a nevelés folyamatában

A csoportban a szabad játékhoz minden feltétel adott. A gyerekeknek a nyugodt játékához a teret úgy igyekszünk kialakítani, hogy a gyermekek szabad mesefeldolgozásához, rajzos és énekes lehetőségeihez, építőjátékához, szerepjátékához, a mozgáshoz stb. elkülönülő terek álljanak rendelkezésére, ahol egymás zavarása nélkül egyedül, vagy együttműködve tevékenykedhetnek.

A játékszereknek, a különböző kiegészítő kellékeknek, a barkácsolás eszközeinek a helyét a gyerekcsoporttal együtt alakítjuk ki. A csoportban van elemes faépítő, LEGO, különböző alakú és nagyságú műanyag építő, de alkalomadtán a papírdobozt, lemezlapokat is felhasználják az építő játékba. Vannak állandó kiegészítő eszközök és vannak a gyerekek által készített tárgyak. (pl. zászlók, fák, kerítések, tavacsák, rétek, összecusukható papír háztetők, hajtogatott virágok, állatok stb.)

Sokféle kirakó, összerakó, társas és fejlesztő játékok, könyvek közül választhatnak a gyerekek. Így minden gyermek megtalálja a számára vonzó játékeszközt. A gyermekek az otthoni játékaikat is elhozzák, amit folyamatos neveléssel, szívesen megosztanak társaikkal.

Ki-ki pillanatnyi ötletétől, érzéseitől vezérelve választ játékeszközt, kapcsolódik be a játékba óvodába érkezése után.

Akinek a bekapcsolódás problémás, ötletadással, többféle tevékenység, vagy együtt játszás felajánlásával segítjük a döntést.

Természetesen a kicsiknél óvodába érkezésük kezdetén különösen játékkezdeményezők vagyunk, hogy megismerjék, mi mindent lehet alkotni az eszközökből, hol van az eszközök helye, hogyan kell azokat helyesen használni, s azt, hogy ha mást választ, s a régivel már nem játszik, helyre kell tenni.

De ugyanakkor modellnyújtók vagyunk a játszótárshoz kapcsolódásban, és az együtt játszásban is.

Ahogy a gyerekek egyre otthonosabban mozognak társaik körében, a szerepük is átalakul. Ehhez viszonyulva mindig a játékszituációtól függ játékirányításunk.

Az elmélyült, nyugodt játék esetén csak a gyermekek kifejezett kérésére kapcsolódunk be, különben csak megfigyelői, a tekintetünkkel támogatói vagyunk játékuknak. Ha a játék megreked, vagy testi épségüket valaki, valami veszélyezteti, minden esetben bekapcsolódunk. Kérdésekkel rávezetjük őket, mi a helyes viselkedés, milyen szabályokat fontos betartani játék közben.

A program által kidolgozott mikro-csoportos tapasztalatszerzésre épülő környezeti tevékenység kiváló táptalajt ad a szerepjátéknak. Megfigyelhető a tapasztalatok „újjáélesztése”, újbóli megélése a játékban.

A leggyakrabban játszott szerepjátékok:

- ◆ Családjátékok: főzés, babázás, gyermeknevelés, gondozás, takarítás
- ◆ Orvosos játékok: gyógyszertár, gyógyítás-gondozás
- ◆ Óvodás játék: óvónő, gyermeknevelési szituáció, tevékenységek eljátszása, kirándulni megyünk, szerepelünk stb.
- ◆ Építőjáték: építkezés, állatkert, benzinkutas játék, közlekedés, városépítés,
- ◆ Az irodalmi, zenei és vizuális élmények újra élése, megjelenítése.

Ritkábban megjelenő szerepjáték-témák:

Postás, királyos, kozmetikus, szerelés, kutyás játék, vásárlás, stb.

A létrehozott alkotásokat megbecsüljük. A kisebb építmények a polcra kerülnek, és másnap is felhasználhatók, ill. folytathatók. A nagyobbakat (pl. a szőnyegen, külön asztalon, folyosókon, öltözőkben) is megőrizzük, ha azt a gyermekek igénylik, illetve ha szeretnék a szülőknek is bemutatni.

A játékban igyekszünk minden gyermeket minél jobban megismerni.

Minden gyermekről tudnunk kell:

- ◆ mi a kedvenc játékszere,
- ◆ milyen hosszú ideig képes azzal tevékenykedni,
- ◆ mi az, amit sosem próbál ki,
- ◆ kivel játszik legszívesebben,
- ◆ vannak-e olyan társai, akikkel játék közben gyakran kerül konfliktushelyzetbe,

◆ melyik játékirányító metódus van jó hatással játékára?

Elvünk, hogy a gyerekek önmagukhoz képest fejlődjenek. Ezáltal mindenki másban ügyesebb, más képességei fejlődnek. A gyerekek egymás sikerének velünk együtt örülnek. Legközelebb ők is próbálnak hasonló építményt létrehozni, repülőt hajtogatni, az ugráló kötelezésbe újabb mozdulatot kitalálni stb. Így megtapasztalva a sikert, ill. a nehézségeket egyik gyermek még nagyobb kedvvel próbálkozik és egyre sikeresebb lesz, míg a másik feladja. Az egyiknek elég a támogatásunk, az elismerésünk, a másinak a biztatásunkra, a segítségünkre, esetleg társai segítségére is szüksége van, hogy ne adja fel.

A kis eredményt mindenkor elismerjük, megerősítjük, hogy azt újabb követhesse.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhetünk el, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, ahogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka. Megteremtjük mind ezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi szabályt vezetünk be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Őszinte játékkal mély átélésre serkentjük a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez humoros kifejezéseket, tréfás szavakat használunk.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvónő segítségével alakítsák ki. A csoportszobában helye van a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.

A programban – jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, állandó helye van. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben a gyerekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében segítjük az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. mozgásos játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A **játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

E programmal működő óvodánkban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek az óvónő biztosítja a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás is kialakulhasson.

A **kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. A játékhoz olyan eszközöket biztosítunk, melyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készséget fejlesztők, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek, csengő-bongó hangszerek.

A nagyobb gyermekeknek bővítjük az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal**, **élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát. Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék.

A programban kiemelt szerepet kapnak a séták, erdei óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért módja lesz a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számára. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem – kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Érdeklődéssel kísérjük a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítjuk a gyakorló játék lehetőségét. Erre a legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Segítjük a gyermek játékát tovább fejlődni. Már a legkisebknél is megjelenik a **szerepjáték**. Szerepeket vállalunk, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása, a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos kalauzos játék, ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együtt mozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítjük, hogy a szimbólumok, a „mintha” helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak**, **bábozásnak**. A mesék megelevenítésében részt veszünk, modellt adunk egy-egy szereplő

megformálásához. Kezdetben minél több kelléket kell használnunk a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvónő előadásával jeleik meg az óvodában. Legyen a csoportnak kedvenc bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is a többi közé helyezzük, hogy a gyermekek játszhassanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek a **konstrukciós játék**ában minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mely eredményezheti a sokféle formájú játékelemből kialakított forma – szín – térvariált gazdagságot.

A **konstrukciós játék**hoz kapcsolva megjelenik a **barkácsolás**, elsősorban az óvónő által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvónő a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

A gyermekeknek biztosítunk olyan nyugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvónő ajánl **szabályjátékot**, amelyet a gyermek könnyen betarthat és szívesen, önállóan is kezdeményezhet.

A szülők, gyermekek bevonásával barkácsolunk különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözzük őket.

A szerepjátékot és a dramatizálást a gyermekek kiegészítik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hoznak létre.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékban

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására.

Az óvónő beszéde modellértékű a gyermeknek, a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.

A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti elő. Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókinccs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonémahallást fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.).

Az óvónő játéksegítő módszerei, a játékirányítás feladatai

Az óvónő játéksegítő módszerei szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvónő irányítása játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is támogató, engedő és elfogadó.

Segít azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Beavatkozik a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

Az óvodai élet tevékenységformái, és az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz megfelelő helyet és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokat, játékszereket biztosítunk.
- Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportléghelyet, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson.

- Az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszással, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, a nem direkt reakcióival éri el.
- Az óvodában kiemelt a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.
- A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légtér, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés – élmények)
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével
- A gyermekek beszédképesség fejlesztése a játékban
- Az óvónő játéksegítő módszerei, a játékirányítás feladatai
- A játék folyamatában az óvodapedagógus jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ⇒ A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- ⇒ Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- ⇒ Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- ⇒ Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- ⇒ Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- ⇒ Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- ⇒ Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.
- ⇒ A felmerülő konfliktushelyzetet próbálják önállóan megoldani.
- ⇒ Képesek legyenek a szabályjátékok irányítására, az ehhez kapcsolódó szabályok betartására.
- ⇒ Társas viselkedésükben érezhető a jó szándék, az egymásra figyelés, az együttérzés, a segítőkészség.

Játékba integrált tanulás

- ⇒ A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete,

képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvónő által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzését is magában foglalja.

- ⇒ Az utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.
- ⇒ A programban helyet kap az óvónő által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás, mely számtalan probléma és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.
- ⇒ A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek. Egyetlen egy napon borul fel a napirend, a szervezett mozgástevékenység érdekében.

Verselés - mesélés

A gyermek beszédének kialakulását segítő spontán tevékenységekhez (hangzóformálgatás, próbálgatás, szótagisméltés, halandzsázás, stb.) mintegy kapcsolódnak a höcöggető, csiklandozó, tapsoló játékok, a népi mondókák és dúdolók.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek értelmi-érzelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

Ezek az egyszerű, érzelmi kapcsolatot is erősítő játékok nemcsak a beszédképességet fejlesztik, hanem a gyermek első irodalmi élményét is jelentik.

Irodalmi nevelésünket segíti, kiegészíti, motiválja a népi eredetű zene, ének, s a mozgásos játékok.

E kor irodalmi műfaja: a vers és a mese, közege a nyelv.

Mivel népi eredetű irodalmi anyagunk a magyar nyelv sajátos ritmusát, dallamát, hangzóvilágát, belső nyelvi törvényeit hordozza magában, fontos a korosztályonkénti helyes válogatás.

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniének elmaradhatatlan eleme.

Óvodánkban a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek szerepelnek az irodalmi anyagokban.

A mese;

- A gyermek számára a teljes világ kerek tükörképének közvetítője.
- Érzelmi, értelmi, erkölcsi képességeinek fejlesztési eszköze.
- A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

- Az egyetlen beszédmód, amelyre a gyermek tartósan, kényszerítés nélkül tud figyelni.
- Örömforrás, magától értetődő társas élmény.
- Átjárja a gyermek személyiségét, lelki feltöltődést ad.
- A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.
- Különös, játékos beszédkapcsolat, szellemi szükséglet kielégítése, szórakoztatás, kellemes időöltés, együttes élmény. Helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá, kiemelten a délutáni pihenés előtt.

Célunk

- A mondókák, mesék, versek révén az irodalom iránti szeretet, érdeklődés felébresztése.
- Anyanyelvünk közvetítése, tanítása, esztétikai élmények nyújtása.
- Az irodalom örömforrássá fokozása.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

A művek kiválasztásában érvényesül a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetése.

A legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan **meséket** választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus – realizztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfolók, kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei szerepelnek.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekménydúsabb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épülnek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekeknek szánt versanyag gazdagodik a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismernek olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A nagyobbaknak felolvasunk lírai műveket is, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítik a környezet megszeretettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

A 3-6-7 éves korban kedvelt jellegzetes formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** kapcsolódnak. A népi mondókákhoz tartozó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Ezért minél több lehetőséget teremtünk a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekekkel együtt sokszor megismételjük az **állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat**, de sohasem keltjük bennük a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan rászoktatjuk a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri elhangzása után élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek megismerik a **bábokat**. Párbeszéd formájában bemutatunk előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A gyermekek lapozgathatnak leporellókat, színes képeskönyveket, s elhozzák otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutassák egymásnak.

A vers, mese, a **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvónő és a nagyobb gyermekek több alkalommal báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek. Ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek.

A kisebb gyermekek megismerhetnek 10-12 mondókát és 10-14 új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket többször ismételtetik.

Szervezünk a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakul az irodalmi művek, mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónők meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsa szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját megerősítjük pl. egy közmondással. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, az erkölcsi tulajdonságok alakításán. Az óvónő segítségével megjelenítik a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Ehhez minél több lehetőséget teremtünk.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismernek meg.

A nagyobb gyermekek körében is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Lehetőség van az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételtetik az előző években tanult verseket is. Az új versek (15-20) bemutatása mindenkor kapcsolódik a gyermekek élményeihez. Lehetőleg nem szavaltatjuk a gyermekeket kórusban. Kerüljük az éneklő hanglejtést. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Az ebéd utáni alvás előtt mindig olvasunk mesét, a nagyobbaknak minél több alkalommal folyamatos mesét. (Mazsola és Tádé, Rumini, Rémusz bácsi meséi stb.)

A gyermekek fantáziája gazdag. A gyermeknek próbálkozási alkalmakat adunk a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket a „**mi mesénk**”-nek nevezzük el.

A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keresünk olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudjuk erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és

meseélményeiket. Ezekből készítsenek közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A nagyobb gyermekek halljanak 15-20 új mesét a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Közvetett módon zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertya gyújtással csalogatjuk a gyermekeket a mesekuckóba. Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdjük el a mesét gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék különbözőképpen a mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy az óvónő éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével.

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A mese, vers, dramatikus játék helye a nevelés folyamatában

Óvodánkban a vers, mese, dramatikus játéktevékenység a művészeti nevelés egyik fontos területe. A **mese** célja a gyönyörködtetés. A mese a gyermek számára az érthetetlen világ elemeiből új, értelmes világot formál.

A mese élmény a gyermek számára, melyet mélyen átél mesehallgatás, dramatizálás során. Az élmények újbóli átélését segítjük elő azzal, hogy különböző módszerekkel 10 napig mesélünk egy mesét. Ezt azért tesszük, mert a mese sokoldalú személyiségfejlesztő hatását többszöri átélések, a mese megelevenítése, a felnőtt gyermek szerepbe lépő cselekvése során fejti ki legjobban.

A mesének rendkívül nagy a pszichológiai hatása a gyermekekre. A mese hallgatása közben a gyermek kilép a valós világból, és képzeletével – a kettős tudatával – átlép a mese világába. A gyermekhez közel áll a mese gondolatvilága a varázslatos elemei miatt, és fontos szerepe van a tartalomnak is. A mese cselekményével együtt él, fantáziáját szabadon szárnyaltatja. A gyermek érzelmeinek és felszínre hozatala mindig a meseszereplők által valósul meg. Velük örül, izgul, szomorkodik, szeret, fél, hősikodik, stb. Azonosul a mese szereplőivel, ezért a mesének döntő szerepe van a gyermek erkölcsi, érzelmi, esztétikai, intellektuális nevelésében.

A gyermek a mese által töltődik fel pozitív érzelmekkel. Átélt olyan lelki szituációkat, amelyek hozzásegítik őt az érzelmi életének pozitív tartalmakkal való gazdagításához. Hermann Alice tanulságosan összegzi:

„Igazán sajnálatra méltó az a gyermek, aki mese nélkül, vagy mesét ritkán hallva nő fel.”

A mese közege a nyelv. Fontosnak tartjuk, hogy csak nyelvileg tiszta és értékes mesét, mondókát, verset halljanak tőlünk a gyermekek. Ezért elég sok művet választunk a népköltészetből, és neves meseíróktól, költőktől. Így azt gondoljuk, hogy a meseélményen túl az anyanyelvünk eredetére, szépségére is ráébredszük és fogékonyá tesszük a gyermeket.

A mese feldolgozásának módja

Az óvodánkban biztosítjuk azokat a feltételeket, amelyben minden gyermek nyugodtan és jól hallhatja, láthatja az óvónőt, a szereplőket, bábokat mesélés közben. Fontosnak tartjuk, hogy kialakulhasson e sajátos kommunikációhoz szükséges zavarmentes kettős pólusú helyzet: a mesélő és a hallgató személyes kontaktusa. A mesélésre állandó zenei szignállal csalogatjuk a gyermekeket. Állandó helyen, (mesekuckó, meseszőnyeg, mesesarok) mesepárnán várják az előadást. A mesére való várakozás meghitt hangulatát csak fokozza a gyertyagyújtás, amit a mesélés után fújunk el. A befejezés hangulati lezárását fokozhatja még egy oda illő zene, ének meghallgatása.

A mesélés módszerének megfelelően törekszünk a kifejező, átélő előadásmódra. Igyekszünk visszaadni, élethűvé tenni a mese hangulatát, a meseszereplők érzelmi, tartalmi szituációit. Fontos tehát a mimika, gesztus, hangszín, hangleyjtés, testbeszéd hangulata, szituációs helyzetek élményszerű kifejezése.

Egy-egy mese feldolgozása során legalább 5-6 féle feldolgozási módot alkalmazunk, pl.:

- ◆ óvónői előadás eszköz nélkül (legalább 3 alkalommal),
- ◆ alvás előtt felolvassuk a mesét, hogy az eredeti irodalmi szöveget is hallják a gyermekek,
- ◆ óvónői előadás 1-2 bábbal (pozitív-negatív hős megjelenítésével)
- ◆ paraván mögötti bábozással,
- ◆ interaktív módon a gyermekek a mese párbeszédese részleteibe bekapcsolódnak, és együtt mondjuk, mozgással is próbáljuk kifejezni a mondanivalót,
- ◆ némajátékkal megelevenítjük a mesét, kijelöljük a helyszíneket, meghatározzuk a jelenetek sorrendjét,
- ◆ a némajátékot zenei- és látványelemekkel gazdagítjuk,
- ◆ szereplőket választva játsszuk el a mesét (dramatizálás, bábozás),
- ◆ közösen eljátsszuk a mesét úgy, hogy minden gyermek azt játssza, ami, vagy aki szeretne lenni.

A mesék erkölcsi mondanivalóját **szólásokkal, közmondásokkal** erősítjük meg. A nagyobb gyermekek már felfogják a szólások, közmondások igazságtartalmát és gyakran emlegetik. A szülők felé szimbólum formában közvetítjük, hogy a gyermeknek mely szociális képességét szeretnénk megerősíteni.

A **dramatikus játék** megszervezett tevékenység. A 10 napos meseciklus második hetében már próbálkozhatunk vele. Először közösen kiválasztjuk a meserészletekhez a helyszíneket. Elképzeljük, mi minden lehet az adott mese helyszínén. Ezután „ki, mi szeretne lenni” alapon eldöntjük, hogy ki, mit, kit játszik el. Természetesen a tárgyakat is megszemélyesítjük. Így szinte minden gyermek szerephez jut. Eljátsszuk külön-külön, többszöri ismétléssel a helyszínekhez kötődő részjeleneteket (meserészleteket), és csak ezután történhet, állhat össze a mese eljátszása elejétől a végéig. Ismétlések során a szereplők cserélődnek.

A szöveg leegyszerűsítésében, lerövidítésében, a hősök tipizálásában, előadásmódjában szükség szerint segítünk, illetve rábizzuk a gyermekekre, hogy szerepek eljátszása során kifejezésre jusson a különböző képességszint és önálló megjelenítési forma.

A drámajáték során megjelenik az improvizáció: mozdulatokban, gesztusban, mimikában, intonációban. A gyermekek közti érintkezésben valósul meg az intellektuális és erkölcsi értékek cseréje. Eközben külsődleges művészi módon újraalkotott értékek a gyermekek belső tulajdonságaivá válnak. Kommunikációjuk, egész személyiségük a saját belső lelki vezérlésük által csodálatosan fejlődik. A drámajátékba beépülhet egy oda illő zene, ének, tánc.

A dramatikus játékhoz elengedhetetlenül fontosnak tartjuk a szimbolikus, szerepre utaló kelléket, jelmezt, eszközt. Ezzel is segítjük, hogy a gyermek mesevilágába való átlépés, átváltozás, a szerepbe való beleélés még sikereesebb legyen. Ezeket rendszeresen gyűjtjük, illetve közösen készítjük el a gyerekekkel. Arra mindenkor vigyázunk, hogy ezek az eszközök ne legyenek öncélúak, nehezen kezelhetőek.

A dramatikus játék megkedveltetését nagyban elősegíti, ha a gyermekekkel rendszeresen játszunk készségfejlesztő drámajátékokat.

Így olyan készségek birtokába jutnak, amelyekkel sikeresen el tudják játszani majd az önként vállalt meseszerepet is. Az így szerzett sikerélmények újabb szerepvállalásra, az önkifejezés színvonalasabb megvalósítására ösztönzi a gyermeket.

A **bábozás** megszerettetésére is nagy gondot fordítunk. A bábozást, mint módszert, rendszeresen alkalmazzuk a meseciklusok során. A meseélményen túl megfigyelhetik, hogyan kell bánni a bábokkal.

Szabad idejükben bármikor elővehetik, és bábozhatnak. Javasoljuk kiscsoportosoknak az újjábábok gyakori használatát. Méretük miatt is könnyebben bánnak vele. A fakanálbábokat is szívesen használják, a könnyű mozgathatósága miatt.

A középsősök már a kesztyűbábokkal is jól bánnak. A legnagyobbak bármilyen bábbal szerepelhetnek. Eleinte improvizálunk a bábokkal úgy, hogy mi is velük játszunk. Csodás, mesés történetek születnek. Ezáltal fejlődik improvizációs készségük, helyes reagálási készségük, viselkedésük, gyakorolják a helyes kommunikálást és megtanulnak spontán – együtt, egymással – bábozni, akár egy mesét is.

A **versek, mondókák** is nagyon fontosak a gyermek művészeti nevelése során. Elvünk, hogy a gyermekek kevés verset tanuljanak meg, de azt tudják elmondani jó hangsúlyozással, érthetően. A gyermek a versben mindig az élő, mozgó, cselekvő világot keresi, ahol a mozgás teli képeket játékos rímek színezik, amire a gyermek rögtön felfigyel és mozgással kíséri a vers szövegét. Hiszen a vers, esztétikai forrását a tartalma mellett a ritmusa, zeneisége adja. A zeneiséget a hangfestő, hangutánzó szavak, akusztikai hatásának játékossága, ill. a kijelentő, kérdő vagy felkiáltó mondatok váltakozása adja. A versek nem a szavak tartalmát töltik meg, hanem a szavak hangulatának érzetét keltik fel a gyermekben.

Megéreztetjük az anyanyelvünk varázslatos szépségét, s ezáltal maradandó élmény lesz a gyermek számára a vers.

Legalkalmasabbak azok a versek a 3-7 éves korú gyermekek számára, amelyek reális világképet tükröznek művészi szinten, amelyek hiteles és pontos megfigyeléseket adnak a természeti, társadalmi környezetünkről.

A jó gyermekvers egy összetett művészi alkotás, amely magában hordozza a logikai, erkölcsi, esztétikai, auditív, vizuális, érzelmi, hangulati, anyanyelvi elemeket.

Hogy milyen verseket ismernek meg gyermekeink, az rajtunk múlik. Ezért minél többet válogassunk a „csak tiszta forrásból”, a gyermekköltészetünk hallatlan gazdag, sokszínű és változatos anyagából.

Sok múlik az óvónő előadásmódján, hogy tud-e azonosulni a vers hangulatával, megkeresi-e a legmegfelelőbb alkalmat, helyet, időpontot, a vonzó hangnemet a vers előadására. Csak így tudunk hatni a verssel a gyermekekre, s felébreszteni benne a vágyat e művészeti ág iránt. Külön csak „verstanuló” tevékenységet nem szervezünk. Igyekszünk a mikro-csoportos séták, tevékenységek, játékok során megtanítani egy-egy témához illő népi mondókát, verset, amit azt követően gyakran, többször is elmondunk a gyermekeknek.

Pl.:

- ◆ falevelgyűjtés közben: Nemes Nagy Ágnes: Gesztenyefa levél című versét,
- ◆ hóemberépítés közben: E. Gy. Hóember című versét,
- ◆ babaszobás játék közben: Tente baba című mondókát,
- ◆ boltos játék közben: Nagyváradon volt egy bolt című mondókát.

A tevékenység közben hallott, megismert mondókát, verset szívesen mondogatják velünk, annyira megkedvelik, hogy már legközelebb maguktól is társítják, mondogatják a verset egy-egy hasonló tevékenység kapcsán.

Verset önmagáért – mint már említettük nem tanulunk. Verseket mondogatása tevékenység közben egyénileg történik. Ezt fontosnak tartjuk a szép, hangsúlyos versmondás érdekében, mivel a gyermekeknek egyénileg más a beszédtempója, intonációja. Így tudjuk a gyermekeket megóvni a kántáló verseléstől. Csoportos versmondást csak olyan verseknél, mondókáknál alkalmazunk, aminek ritmusa van, s egyszerre lehet mondani. A gyermekek gyakran mondanak el spontán módon – a paraván mögé állva – bábbal egy-egy mondókát, verset. Ilyenkor, ha szükséges, segítünk nekik, pontosítjuk a szöveget egy másik báb közreműködésével. Törekszünk arra, hogy a vers iránti érdeklődés belülről fakadó, érzelmi alapon és esztétikai élményen nyugvó legyen a gyermekeknél.

A vers, mese, dramatikus játék komplexen hatja át a többi tevékenységet. Élménye legerősebben jelenik meg a gyermek szerepjátékában. A meseélményt az érzékelt valósággal ötvözve játsszák el, szabadon engedve fantáziájukat.

Játék közben átéljük újra a meséből számukra fontos érzelmi szituációkat. Felelevenednek meserészletek, elhangzanak szövegrészek, mondókák, verssorok.

A gyermekek rajz, mintázás, kézimunka tevékenység közben is gyakran támaszkodnak a meseélményekre, s azokat jelenítik meg produktumukban. A variációk öröme árad egy-egy nagycsoportos korú gyermek munkájából. E tevékenység közben a vers, mese, dramatikus játék élménye indirekt módszer lehet az árnyaltabb, hangulatilag gazdagabb kifejezéshez. Egy-egy produktum csodálása közben elhangozhat egy-egy oda illő szólás, mondóka, vers az óvónő részéről is. Pl.:

- ◆ A lepkehajtogatás után – a gyönyörű lepke röptetése közben elmondhatjuk Csukás István: Dalocska című versét.
- ◆ Az őszi gyümölcsök mintázása, festése után, a produktumok nézegetése közben Sarkadi Sándor: Édes ősz című versét.

Az élményrajzokból mesealbumot is készítünk, s ezt a mesesarokban helyezzük el, hogy az albumot nézegetve felidézhessek a mesék, mesealakok tulajdonságai, és a gyermekek kedvet kapjanak a mese ismétlésére.

A gyermekek a szabad játék és rajz, mintázás, kézimunka tevékenység közben arra törekszenek, hogy érzelmeik által vezérelve feldolgozzák, kijátsszák magukból a vers, mese, dramatikus játékok nyújtotta pozitív, negatív élményeket. Az érzelem motivál, színez, aktivizál, tevékenységre serkent.

„Minden színes ceruzában, - írja Zelk Zoltán – a vízfestékben és ecsetben, ha akarod, rózsa nyílik, fa ágára levél lebben.”

A dramatikus játékok, bábozások során fokozhatjuk a művészi élményt, ha egy jól megválasztott zenei aláfestéssel, oda illő gyermekdal felcsendülésével kedveskedünk a gyermekeknek.

A mese hangulati lezárására választunk megszokott módon egy-egy népdalt vagy egy ismert gyermekdalt is, melyet közösen éneklünk el.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- A 3-6-7 éves korban kedvelt jellegzetes formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel
- **A magyar gyermekköltészet, a népi, a dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese- képi és konkrét formában esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei és meséi, - a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.**

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Óvodánkban a rendszeres együtt énekléssel az élményt nyújtó népi dalos-gyermekjátékokkal, mondókázással, az igényes zenehallgatással, a gyermekek zenei anyanyelv kultúrájának megalapozását kívánjuk elősegíteni.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermek hovatartozását is.

- A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- Az énekes **népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások** fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában
- **A zenehallgatási anyag megválasztásánál** az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is
- A **felnőtt minta** spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.
- **A tevékenység célja:** a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

A fejlesztés tartalma

- Mondókák, dalok, dalos játékok tanítása.
- Éneklési készség fejlesztése.
- Ritmusérzék fejlesztése.
- Zenei hallás fejlesztése.
- Zenei formaérzék fejlesztése.
- Közös „zenélés”, zenekar alakítás”.
- Zenehallgatás, énekhallgatás.

A dalokat pentatónia jellemzi.

A nevelőmunkát segítő eszközök

Síp, furulya, maracas, csuklósörgő, csörgődob, kasztanyetta, triangulum, cintányér, ritmusfa...

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesség-szintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Ezek között van arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, melyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált gyermekdalt** tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** olyan helyzetet teremtünk, hogy minél gyakrabban játszassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dór hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is.

Igényes műválasztás dominál a néhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyermekeket** „anyáskodó” szerepre ösztönözzük, minél több ölbeli játékot játsszanak a kisebbekkel.

A döntés egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogatunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a zene iránt. Élethelyzethez kapcsolva tervezzük meg a zenei élményközvetítést. Lehetőleg minél többször énekelünk népdalokat, de megjelennek a zenei repertoárban a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekek 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekeses játékot ismernek meg. A rövid mondókák, dalok 2/4 üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatóak.

Ezeken a játékokon keresztül közvetve ismerik meg a **zenei alapfogalmakat**. Próbálhassanak meg halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Különböző játékos mozdulatokkal érzékeltetjük az **egyenletes lüktetést**. Énekelgetjük a gyermekek nevét, jelét, énekelve csalogatjuk a közös játékba, tevékenységbe.

Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakulhasson az áhítatos zenehallgatás. Minél több zenei élményt próbálunk közvetíteni, elsősorban énekes előadással. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban próbálunk kapcsolni zenei élmény kiegészítést.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételgessék a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat.

Az énekes játékok közül már nehezebbeket is válogathatunk, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító játékokat.

A gyermekek minél gyakrabban énekelgessenek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelgessenek egyénileg, mikro-csoportban halkabban-hangosabban, magasabban-mélyebben.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Mikro-csoportban többször van erre lehetőségük.

Több alkalommal érzékelik az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Többféle népi ritmuseszközt használnak a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” és az óvónővel együtt is készülhetnek egyszerű ritmushangszerek.

A zenei élményközvetítés mindennapos lehetőség az óvodában, minél többféle tevékenységhez kapcsolódik.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** lehetősége van megismerkedni és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak szimbólumot találunk ki, melyeket zenepolcon helyezünk el. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Olyan dalokból válogatunk, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzünk, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

A gyermekekkel együtt variáljuk az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak.

A gyermekek tiszta éneklését egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést kapcsoljuk össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek gyakran játszanak zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, így különböző mozgással megérezhetik a motívumok hosszát. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

A zenei anyanyelv az óvodáskorú gyermekek legbensőbb megnyilvánulása az érzelmek hordozója, a képzelet előidézője, a kreativitás lehetősége.

Az óvodai nevelés célja:

A gyermekek zenei képességének megalapozása, kibontakoztatása, az anyanyelv megalapozása, a kreatív alkotókedv kibontakoztatása.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéreztetni a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókinccs bővítésére.

Az ének, énekes játékok, zenehallgatás helye a nevelés folyamatában

A gyermekkori zenei nevelés első hatásai a zenei élmények közvetítése, a zenei képességek fejlesztése, meghatározhatják egész életünk zenei érdeklődését, fogékonyságát a zenei értékek iránt. Ezért szerves része az óvodai művészeti nevelés eszköztárának.

A korosztályra jellemző érzelmeken alapuló nevelés óriási teret biztosít, az élménygazdag, örömteli éneklésre, énekes játékok közös eljátszására, zenehallgatásra. A gyermekek

megismerkedhetnek olyan gyermekjátékokkal, népzenei és komolyzenei művekkel, amelyek mind nemzeti és európai értékeinket közvetítik. Ezt a célt kiválóan szolgálja az a sok körjáték, mely az emberi szokásokat mutatja be játékos formában.

A néphagyományok gyermek-közelivé hozása, megszerettetése elengedhetetlen feladatunk.

Az énekes játékok során arra törekszünk, hogy a gyermekeknek minden tevékenysége örömmel, érzelmi gazdagsággal, átéléssel történjen. Ezek a játékok kiválóan fejlesztik a társas kapcsolatok alakulását, egymás elfogadását, tisztelését, a pozitív tulajdonságok elmélyülését, összességében az erkölcsi tulajdonságok formálását segítik.

Ezért az énekes játéktevékenységben csak egy, vagy két gyermekjátékot tervezünk, s azt nagyon sokszor ismételjük, hogy minél mélyebb nyomot hagyjon a gyermek lelkében, s megérezze a tradicionális emberi szokásokat, s azt tudja szavakkal, gesztusokkal, mozdulatokkal kifejezni.

A közös játékok hangulatát nem bontjuk meg zenei képességfejlesztő játékokkal. Ezen az együttléteken, csak játszunk. Viszont azokon a napokon, amikor énekes játékot tervezünk mikro-csoportban, sok-sok egyéni feladatadással, játékos módszerekkel fejlesztjük a gyermekek zenei képességeit.

A mese, vers és az ének-zene jelenti az óvodás gyermek számára az első olyan biztos kapcsolatot, amely hallgatása során fizikailag és pszichikailag is testközelbe kerül óvónőjével, és együtt bátran vállal bármilyen megmérettetést. Ezért egyik kiemelt játékformánk az ölbeli játék, amit nemcsak a kisebbekkel, hanem a nagyokkal is folyamatosan játszunk.

A mozgás, a környezet tevékeny megszerettetése, rajz, mintázás, kézimunka tevékenységek összehangolt komplex mindennapi feldolgozására is fokozottan figyelünk.

Az ének, énekes játékok során is játékba integráltan fejleszthetjük a gyermekek zenei képességeit, gondolkodásukat, emlékezetüket, képzeletüket, így egyenes út vezet az érzelmi nevelésen keresztül az egyén képességét követő ritmikus mozgásfejlesztéshez, hallás- és ritmuskészség fejlesztéshez is. Valamennyi zenei tevékenység beleélő készséget kíván a résztvevőktől.

Éneklés során a gyermek egyfajta nyugalmi állapotba kerül, s ilyenkor megszűnik körülötte a világ, és örömmel figyel ránk és társaira.

Az énekek, énekes játékok esztétikai érzékük alakítását segítik. A zenei anyag összeválogatása során csak igényes, művészi értékű dalokat választottunk, amelyeket korcsoportokra lebontva, ünnepkörökhöz és évszakokhoz kapcsolva állítottunk össze.

A zenei nevelés hatása sokrétű, szerteágazó. Gazdag, árnyalt hangulatvilágot igyekszünk sugározni minden alkalommal.

Erre szolgálnak a dalos játékok változatos formái (pl. szerepcseré, párválasztó, kergető stb.) és a különféle érzelmeket sugárzó zenehallgatási dalok.

A zenei nevelés nagy hatással van a gyermekek értelmi erőinek mozgatására is. Az emlékezet fejlesztését az énekes játékok minél többszöri ismétlésével, megismertetésével érhetjük el, amelyekből szövegrészeket, dallamokat raktároznak el a kisgyermekek.

A játékokhoz kapcsolódó szabályok, zenei kifejezések, jelképek, zenei fogalompárok a gondolkodás fejlődése folyamán válnak egyértelművé, kondicionált reflexszé az óvodás gyermekeknél.

A zenei képzeletüket csak inger gazdag zenei környezetben formálhatjuk. Olyan spontán helyzetekre is figyelünk, ahol már megjelennek az első kitalált ritmusok, dallamok, amelyek örömet jelentenek számukra és további próbálkozásokra ösztönzik őket.

A tiszta éneklésre valamennyi zenei ténykedés során figyelünk, de korántsem helyezzük első helyre a zenei fejlesztésünk során. Zenei nevelésünk alapelve, s egyben célja a boldog, önfeledt együtt játszás, a zene léleknevelő hatásának megéreztetése, annak az érzésnek kiváltása, hogy jó együtt dúdolgatni, énekes játékot játszani és meghallgatni szépen, ízlésesen, igényesen előadott dalokat, hangszeres rövid zenei darabokat.

Bátor, egyéni megnyilvánulásait támogatjuk. A játékos keretek között folyó közös alkalmak elsősorban a zenei képességfejlesztést segítik, a már ismert dalanyagra építve, sok játékkal.

A játékos keretek között folyó közös alkalmak elsősorban a zenei képességfejlesztést segítik, a már ismert dalanyagra építve, sok játékkal.

Megismerkednek, és sokat játszanak dobbal, réztányérral, csörgőbottal, kasztanyettával és különféle ritmushangszerekkel.

Zenehallgatásunk gazdagítását szolgálják azok a videó- és hangkazetták, amelyeken évszakhoz, alkalmakhoz társítható komolyzenei, népzenei felvételek készültek óvodások számára. A folyamatos bővítés tag teret biztosít a zenei értékek megismeréséhez, zenehallgatáshoz.

A kisgyermeknek a zene annyit jelent, amennyit óvónője tud kisugározni magából, amennyi rácsodálkozási lehetőséghez, „ah” élményhez juttatja óvodás éve mindennapjaiban. A tapasztalatunk az, hogy kevés szülő érdeklődik a zene iránt, és még kevesebb nyújt művészi, életkornak megfelelő zeneélményt gyermekének. Ezért az óvodánknak e területen nagy a felelőssége.

A magyar népdalok, népzene, megismerése, megszerettetése elengedhetetlen feltétele nemzeti kultúránk értékeinek megőrzésében.

Ezért az egyszerű népi hangszerek, ritmushangszerek megismerését is fontosnak tartjuk. Igyekszünk minél több alkalommal lehetőséget biztosítani kipróbálásukra, használatukra, amely során egyben formálódik metrumérzékük, ritmusérzékük, különbséget tudnak tenni dinamikai és tempóváltások között. A zenei képességfejlesztő játékokat játékban integráltan kezdeményezzük kisebb csoportokban.

Az énekes játékot jó idő esetén az udvaron, rossz idő esetén pedig játékelrakás után még a csoportszobában szervezzük meg. A zenehallgatási lehetőségek a nap bármely szakában spontán, helyzetektől függően beépíthetőek. Zenehallgatást jelent a pihenés, alvás előtti altatódalok éneklése, hallgatása.

Nekünk, óvónőknek az a legkedvesebb zenei ajándék, ha a gyermekek önszántukból önállóan, bátran énekelni kezdenek, körjátékokat játszanak, és közben szemükből, hangjukból árad az öröm és a melegség.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal
- A felhasználásra szánt ének-zenei anyag igényes tervezése és válogatása, az életkort és a csoport zenei képességszintjét figyelembe véve.
- Az óvodáskorban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.
- Szabadidős, spontán helyzetek kihasználása.
- A gyermekek beszéd- és nyelvi képességeinek fejlesztése.
- Az ének-zene tevékenység szervezett formáinak biztosítása.
- A magyar hagyományokhoz kapcsolódó dalok, szokások élményszerű tanítása, gyakorlása.
- Pozitív modell nyújtása, természetes motiváció.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Ritmusmotívumot visszatapsol, képes dallamot visszaénekelni.
- Az óvodai hangszereket megszólaltatja.
- Mondóka és dalanyag ismerete bőséges.
- Felismeri és megkülönbözteti a hallott hangszerek hangját.
- Ismer 16 – 20 népi gyermekjátékdalt, 5 –6 műdalt, 4 –5 mondókát.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka összetett, sokszínű nevelési lehetőség, amely világunk megismerését, befogadását, megértését segíti. Az örömteli élmények újraalkotási vágyban valósulnak meg. A képi-plasztikai megismerés, mint a személyiségfejlesztés fontos eszköze a kifejezőképességet alakítja, erősíti.

- A gyermeki alkotás **a belső képek gazdagítására** épül
- Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az **egész nap folyamán biztosítson teret, lehetőséget**
- Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, **valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.**

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér – forma – szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Feladataink

- **Az érdeklődést és motivációt döntően befolyásoló, szeretetteljes, oldott légkör, hely és idő egyenletes biztosítása.**
- A közös élményszerzés (megfigyelések, érzékszervi és érzelmi megtapasztalások, a valóság felfedezése, az emberi alkotások megismerése, kísérletek stb.) lehetőségének biztosítása.
- Egész nap folyamán tér és lehetőség biztosítása az ábrázolási tevékenységekre.
- Az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
- A különböző eszközök használatának megismertetése, a rajzolás, mintázás, kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- A különböző anyagok megismertetése (első sorban természetes anyagokkal), azok tulajdonságaival, kezelhetőségével.
- Könnyen használható, motiváló eszközök, próbálkozási, gyakorlási lehetőségek biztosítása.
- Az egyéni fejlettségi szint szerinti differenciálás.
- A kézimunkák során a szabályok kialakítására s a folyamatok pontos elsajátíttatása – segítve az ismétlődő sikerélmény átélését.
- Az ábrázolás alapfeltételeinek egész napos biztosítása.
- Alkalmat teremtése, hogy a gyermek saját és egyéni munkájában gyönyörködhessen.
- A gyermekek munkáinak a szülők számára is jól látható helyre kitévése.
- A gyermeki munkák pontos elemzése, amely segíti az óvónő egyéni fejlesztő munkáját.
  - Finommotorika – szem – kéz koordináció fejlesztése.
  - Kreativitás, alkotókészség, fantázia fejlesztése.
- Természetes anyagok megismertetése.
- A szülők ösztönzése az otthoni ábrázolási lehetőségek biztosítására, a gyermek munkáinak megbecsülése.

A nevelőmunkát segítő eszközök

Különböző színes papírok, kartonok, filc, tű, fonal, gipszkiöntő formák, gyöngyök, gyurma, olló, ceruza, viaszkréta, festékek, ragasztók, ecsetek, stb.

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez fontos a megfelelő hely kialakítása, megteremtése.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tároló helyekre van szükség. A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tároló helyek.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseit javítják, vagy előről kezdenek.

A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk, és a gyermekek addig alkothatnak, ameddig kedvük tartja.

Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítjuk meg a gyermekeknek.

A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez végiggondoljuk a feltételeket és megteremtjük a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez köpenyt vagy kötényt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetővé tesszük, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Megtervezzük a **képalakító tevékenységek** technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firka után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is van lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. A gyermekek festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcollással, nyomattal stb. alkothatnak képeket. Segítjük a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vehetnek részt a **plasztikai alakításban**. Megismerkedhetnek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva stb. A gyermekeknek biztosítva van a mindennapi gyurmázás.

A legkisebb óvodások is megismerkedhetnek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Lehetőséget teremtünk, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen kialakítottunk egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy gyönyörködhessenek alkotásaikban.

A gyermekek és szüleik az óvoda öltözőjében elhelyezett falon több napon át nézegethetik alkotásaikat.

A **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítjuk, bővítjük. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítjük élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legmutatósbab technika kapcsolásával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködhetnek a gazdag formákban a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használhatnak ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyerekek nagyon szeretnek spárgából, fonalból, textilből, termésekből képeket komponálni, erre is teremtünk lehetőséget.

A **plasztikai munkák** során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékukhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használhatnak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve segítjük a képlasztika és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket pl. batik, kollázsok, plakettek, viaszkarc, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjen meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazhatnak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, egyéni módon jeleníthetik meg a formákat, színeket.

A gyermekek **plasztikai munkájában** is jelenjen meg közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. formájában.

Az óvoda „legidősebbjei körében” kialakítjuk az ajándékkészítés igényét. Biztatjuk őket, hogy a különböző ünnepekre készítsenek ajándékot szüleik, nagyszüleik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Bevonjuk a szülőket is az óvoda szépítésébe.

Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl. búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek teljesen önállóan készítenek elő, gondolnak minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Biztosítjuk a több napon át tartó építés lehetőségét is.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő játékfajta. Egy héten egyszer tudatosan irányított mikro-csoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezünk. Az előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vehet részt a tevékenységben. Megteremtjük annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek megjeleníthetik személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyak, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

A rajzolás, mintázás, kézimunka helye a nevelés folyamatában

Óvodánkban a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, mint a művészetek egyik eszköze – sokszínű nevelési terület; magában foglalja a képalakítást, plasztikai munkát, építést, környezetalakítást és a műalkotásokkal való találkozást.

Mindezeket gazdag megfigyelésre, a gyerekek élmény, képzelet- és fantázia bázisára alapozva bontakoztatjuk ki.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka közben a gyermeki személyiség-fejlesztés komplexitása érvényesül: összhangban a verssel, mesével, énekkal, zenével, mozgással és a környezet tevékeny megismerésével.

A fejlesztés során fontosnak tartjuk:

- ◆ a gyerekek kíváncsiságából, érdeklődéséből, aktivitásából fakadó játékos tevékenységek biztosítását;
- ◆ az egyéni fejlettséghez igazodó differenciáltság megvalósítását.

Rajzolás, mintázás, kézimunka során arra törekszünk, hogy a képességfejlődés sajátos vonásai érvényesüljenek:

Megfigyelő, cselekvő, megtapasztaló tevékenység közben fejlesztjük a gyermekek **érzékelését** (látás, hallás, tapintás), **észlelését** (szín, forma, méret megfigyeltetésével stb.).

Élmények, emlékképek előhívásával az emlékezetre alapozunk (érzelmek felidézése).

Alkotó-alakító tevékenység közben a képzelet gazdag szárnyalására szabad teret biztosítunk.

Élményt nyújtó megfigyelési alkalmak kínálatával gazdagítjuk a gyerekek **megfigyelő-képességét**, amely tovább aktivizálja a **képzet-** és fogalomkincsüket.

Eredendő kíváncsiságukra alapozunk a környezet iránti **érdeklődés** alakítása és a cselekvési vágy felkeltése során.

Alkotó-alakító tevékenység közben esztétikai ítéletek megfogalmazásával, szín-, forma-, tér- és aránybeli összefüggések felismerésével, problémahelyzetekre megoldást kereső magatartással fejlesztjük **gondolkodásukat**.

Az **érzelmek** „vezénylése” különös hangsúlyt kap a fejlesztésben. Ezt a belső lelki jelenséget a folyamat fontos részének érezzük, amelyet csak az óvónő tud sugározni és kivetíteni a résztvevőkre.

Így fejlődik a kicsikre jellemző rácsodálkozó, örömeiben ugráló megnyilvánulás, a nagyobbaknál megjelenő „beszédes alkotásokká” és magasabb rendű érzelmmé:

- ◆ figyelmesség, segítőkészség, önzetlenség az ábrázolási eszközök megosztásában – mint **erkölcsi** érzelem,
- ◆ értékek felfedezése a társak munkáiban – mint **szociális** érzelem,
- ◆ aktív közreműködés a környezet szépítésében – mint **esztétikai** érzelem,
- ◆ vizuális tapasztalatok előhívása alkotás közben – mint **intellektuális** érzelem.

Pozitív érzelmek mellett a gyerekek **akaratának** fejlődését is nyomon követjük. A néhány percig véletlenszerűen firkáló, eszközöket gyakran váltogató gyermek elmélyülten alkotóvá válik, aki céllal készíti kompozícióit. („Most lerajzolom az én szobámat!”) Ebben a fejlődésben a **feladattudat** és **feladattartás** képessége is mérhető.

A rajzolást, mintázást, kézimunkát a gyermek **aktivitására** és **önállóságára** alapozzuk, mert csak cselekvés és gyakorlás közben rendeződik, finomodik a nagy- és kismozgások képessége.

A **szenzomotoros koordináció** fejlesztését a későbbi írástanulás érdekében tartjuk fontosnak. Ezért az a célunk, hogy az óvodáskor teljes szakaszában megerősítő-fejlesztő ingerekhez, információkhoz juttassuk a gyerekeket. Ehhez olyan „vizuális közlő nyelvet” alakítunk ki, amely az önkifejezés gazdag formáit hozza felszínre, sokféle eszköz, technikai eljárás, munkafogás megismerése és gyakorlása közben.

A **kreatív képességek** kibontakoztatására az ábrázolás sajátos formában alkalmas.

Szeretetteljes, gyermekekre figyelő, segítő, elfogadó légkörű csoportjainkban a gyermekek:

- ◆ eredeti ötleteit értéknek tekintjük, ezért bátran vállalkoznak „kicsorbult” formák létrehozására is;
- ◆ elképzeléseiket könnyedén valósítják meg, amelyben a tévedés nem kudarc, hanem újabb cselekvés lehetősége;
- ◆ hajlékonyak a megoldási módok kivitelezésében, mert bátran mernek változtatni anyagot, eszközt, technikát.

A **kommunikációs képesség** fejlesztése végigkíséri a folyamatot: élmény nyújtás, alkotások nézegetése tárlatlátogatás közben. Értékesnek tartjuk azokat a spontán megnyilvánulásokat, amelyek rajzolás, mintázás, kézimunka közben:

a formára, a tartalomra, történéésre és az érzelmi állapotra vonatkoznak.

A pedagógus feladata megismertetni a gyermekeket **az eszközök használatával**, a különböző anyagokkal, **a rajzolás, mintázás** és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és **eljárásaival**.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- Rajzolás, és, mintázás, kézimunka: A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Téralkakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

Mozgás, mozgásos játék

Mozgás

- **A mozgás meghatározó jelentőségének hangsúlyozása:** rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, mozgásos játékok és feladatok
- Az óvodai élet tevékenységeibe **komplexen beépített testmozgást kiegészítik az irányított mozgástevékenységek**
- **Az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.**

Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszhető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettség szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Megismerkedhetnek **futásgyakorlatokkal**, pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játshatnak **ugrásgyakorlatokat**, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépések majd leugrásokat.

Megismerkedhetnek **dobásgyakorlatokkal**, **labdagyakorlatokkal**, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás- elkapás, labda leütés – elkapás stb.

A mozgásos játékok adnak teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására, pl. csúszások, kúszások, mászások. A **talajtorna** eleme is megjelenik a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek játszhatnak több **egyensúlyozó játékot**. Használunk többféle kézi szert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Készítjük a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Megmutatjuk a helyes mintát, és igényeljük a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

A **4-5 éves gyermekek** természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban megjelennek a **futásgyakorlatok**, pl. futnak három-négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgy hordozással stb.

Szervezünk **ugrásgyakorlatokat**, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből-távolugró versenyt.

A **dobásgyakorlatok** során próbálgassák a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával harántterpeszállásból. Gyakran játszhatnak labdagyakorlatokat, így tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken.

A talajtorna agyagaként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, „a csikórugdalózás”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordinációdifferenciálódása.

A gyermekek játszhatnak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Tervezünk lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Minél gyakrabban tervezünk kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kézi szereket, pl. szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismerhetik a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

Végezzenek **ugrásgyakorlatokat**. Szökdeljenek páros és egy lábon haladással. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.

A gyermekek játszhatnak **dobásgyakorlatokat**. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezessék a labdát járás, futás közben. Minél gyakrabban labdázhassanak párokban, kisebb csoportokban.

Végezzenek **támaszgyakorlatokat**, pl. pók, rákjárás, talicskázás. Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket. Guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyozzanak** padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

A gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítjuk.

Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel.

Hetente legalább kétszer „zenés, mozgásos perceket” szervezünk, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzason alapuló mozgás anyagát gimnasztikai elemekből építjük fel, pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatokból. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

A mozgás, mozgásos játékok helye a nevelés folyamatában

A lakótelepi életforma, a korszerű közlekedés, az automatizálódás fejlődése egy mozgásszegény életmódot eredményezett társadalmunkban. Ennek ellensúlyozása feltétlenül szükséges az intézményes nevelés segítségével. Ebben a nevelésben a mi óvodai programunk is nagy szerepet tud vállalni és kell vállalnia.

Programunk filozófiája, a pozitív érzelmekkel kísért gyermeki alkotó tevékenység a mozgás során is nyomon követhető.

A játék motivációs bázisára épülő mozgásos kreativitás kibontakoztatása képezi a motoros képességfejlesztés alapját.

Ez a szemléletmód az óvónőtől megkívánja, egyrészt a gyermekcsoport, ezen belül az egyes gyermek alapos ismeretét.

A mozgásos tevékenységek megtervezésekor szempont, hogy minél többet játszanak a gyermekek, a játékok különböző mozgásformákat tartalmazva fokozzák a gyermekek mozgás aktivitását. Lehetőségük van a gyermekeknek a kézi szerek és tornaszerek szabad megválasztására. Mődjük van kísérletező kipróbálására, a mozgásöröm megélésére, erejük, bátorságuk bizonyítására.

Programunkban a motoros képességek fejlesztését tervszerűen a mozgás megszerettetését szolgáló tevékenységen túl a futás és a zenés, mozgásos percek keretein belül valósítjuk meg.

A **zenés, mozgásos percek** a mozgás szépségének együttes átélését jelenti a gyermekek számára. A zene árasztotta bensőséges hangulat, a kézi szer nyújtotta változatos mozgásforma, az óvónő és a gyermekek együttes mozgása által kialakult sajátos hangulat a mozgáskultúra megalapozásához biztosít tág teret.

Speciális mozgáslehetőségnek tartjuk a **lábboltozat erősítő, gerincdeformitást megelőző mozgásos tevékenységeket**. Az óvodánk 5-6-7 éveseinek részére szervezett úszásoktatást biztosít.

Az óvodapedagógus feladata

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak labdát vezetni helyben.
- Célba dobnak egykezes felsődobással.
- Az ugrásokat talajéréskor fékezni tudja.

A külső világ tevékeny megismerése

- A gyermek aktivitása és érdeklődése során **tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb** természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.
- A **valóság felfedezése során** pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
- A **gyermek olyan tapasztalatok birtokába jut**, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő **biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek**.

- **Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.**

A környezet megismerése során **matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut** a gyermek és **azokat a tevékenységeiben alkalmazza.** Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.

- Az óvodapedagógus feladata, hogy **tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.** Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – ember – tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Programunk humanista értékrendje, koncepciója kifejezésre jut a gyerekek és nevelőik környezettel való kapcsolatában.

Környezeti nevelés célja:

- környezettudatos magatartás megalapozása
- környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása, természet tisztelete és védelme – szelektív hulladékgyűjtés mélyítése
- a szűkebb, tágabb természeti, társadalmi környezetről nélkülözhetetlen tapasztalatszerzés, amely segíti az életkornak megfelelő biztonságos eligazodást, felfedezési lehetőséget, készségek, képességek alakítását.
- az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeire, tapasztalataira támaszkodik
- változatos tevékenységeket biztosít, felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre, megismerteti a környezetvédelem alapjait

Sikerkritériumok:

- megismerik az őket körülvevő társadalmi és természeti jelenségeket és fogalmakat
- óvják, védik szűkebb, tágabb környezetüket
- biztonsággal használják a megfigyelés, fürkészés eszközeit

A környezeti nevelésnek nincsenek időkeretei, egymástól mereven elhatárolódó szervezeti keretei-formái.

Integrálódnak benne a műveltségi területek témakörei és a különböző tevékenységek. A kezdeményezések koncentrációt alkotnak. A differenciálódást a csoporthoz és az egyéni fejlettségi szintekhez való viszonyulást jelenti.

A témakörök kidolgozásának menete a környezetismeretben:

- a téma lebontása rész témákra és tárgykörönként
- gyűjtőmunka (természetes anyagok, eszközök, tárgyak, könyvek)
- tapasztalatszerzési lehetőségek
  - helyszíni tapasztalatok
  - játékidőben, spontán és szervezett helyzetekben és /
  - vagy gyűjtőmunkával kialakított fejlesztő
  - környezetben
- rész témák: a tartalom mennyisége, minősége, sorrendje, időegysége
- kapcsolódási lehetőségek más környezeti témákhoz és különböző műveltségi területekhez
- lehetőségek az élménnyé vált tapasztalatok bekapcsolására a játékba

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében

A **3-4 éves gyermekek** az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedhetnek az óvoda közvetlen környezetével.

Megfigyelhetik az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjthetnek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket. Meglátogathatják a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgethetnek a család tagjairól. Ismerkedjenek az óvoda utcájával, épületével, boltjaival, fodrászüzletével, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel, esztétikai alkotásokkal is.

Beszélgessenek a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

A téli időszakban vadállatokról készült videofelvételeket (max. 5-10 perces) is nézhetnek.

A **4-5 éves gyermekek** tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezzük. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás-változását megfigyelésük után jelezzék az évszakokat bemutató jeltáblákon.

Gyönyörködhetnek az évszakok növényeiben. Kereshetnek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjthetnek terméseket, s azokat hasznosíthatják. Végezhetnek rügyezettést, magvak csíráztatását, hajtást. Közösén készíthetnek albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Ellátogathatnak a családokhoz, nézegethetnek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat.

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletbe, intézménybe. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat is ismerjék meg. A téli időszakban lehetővé tesszük, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15 perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Az **5-6-7 éves gyermekek** ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit. Gondozhatnak terráriumot, flórariumot, csíráztathatnak, ültethetnek növényeket. Szaporíthatnak tőosztással növényeket. A gyermekek megismerkedhetnek gyógyfüvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel. A szülők bevonásával megszervezzük az állatok napját (október 4.), a víz világnapját (március 20.), a föld napját (április 22.).

A gyermekek végezhetnek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal (pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása), vízzel, levegővel és a talajjal.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezeljenek. Látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra. Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek lehetőségük van – érdeklődésük szerint – többször megtekinteni az állatokról szóló videofelvételeket.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro-csoportban történik, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták alkalmával.

Hetente egy természeti – emberi – tárgyi környezeti téma megfigyelését tervezzük. A délutános óvónő megérkezése után a délelőtti óvónő a hét három délelőttjén 8-10 gyermekkel megfigyelteti a tervezett témát.

Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget.

Évszakonként egy alkalommal lehetőséget teremtünk egy „erdei” sétára, megfigyelésre, ismeretszerzésre.

A **3-4 éves gyermekek** erdei óvodai programja félnapos, az óvoda közelében található ligetes, fás park ad erre lehetőséget.

Az **5-6-7 éves gyermekek** kétszer fél napot is tervezhetnek a természetben tartózkodásra.

Minél több videofelvételt vagy fotót készítünk a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék a szép élményeket.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikro-csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek – óvónő személyes beszélgetéseire. Így minden gyermekre oda tudunk figyelni, minden kérdésre tudunk válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A külső világ tevékeny megszerettetésének helye a nevelés folyamatában

A környezet tevékeny megszerettetésén belül helyet kapnak a találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások. Az egyes témákat sokoldalúan, minél több érzékszerv bevonásával ismerjük meg. Lehetőség szerint mindent a természetes környezetében fedezünk fel. Úgy tudjuk meghallgatni a gyermekek egyéni élményeit, kérdéseit, érzelmi ráhangolódásukat elősegíteni, hogy mikro-csoportban szervezzük meg a tapasztalatszerzést.

A mikro-csoportos élményszerzésen egyszerre max. 10 gyermek vehet részt. Évszakonként ugyanazt a helyszínt keressük fel, ezáltal a természet körforgását láttatjuk meg a gyerekekkel: nagyítóval, mikroszkóppal. Kamerával felvételeket készítünk, így mód nyílik összehasonlítani a jelent a múlttal. Az ovigalériában a kiállításokat figyelemmel kísérik – általában évszakonként egyszer megújul a tárlat. Ilyenkor mikro-csoportban ellátogatunk, ahol mód nyílik a képzőművészeti alkotások rácsodálkozására. A komplex művészeti hatást a kiállítás hangulatának megfelelő zenei aláfestéssel fokozzuk.

Az óvodában mód nyílik arra, hogy a természetes környezetben nem meglátogatható állatok (vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) életével, viselkedésével rövid ismeretterjesztő filmekken keresztül ismerkedjünk meg.

A felvételeket mikro-csoportban nézzük meg, s a felszínre kerülő egyéni ismereteket módjukban áll elmondani, kérdéseikre válaszolunk. A tapasztalatszerzések során folyamatosan képeket, kavicsokat, lószórt stb. gyűjtünk. Az ezekből készült albumok elérhető helyen a természet-polcon vannak. Ez biztosítja számukra a kellemes élmények önkéntes felidézését.

A környezet megismerését szolgálja, az udvarban kialakított veteményes kert, és a virágládák. Már kora tavasszal megismerkednek a különféle magokkal, melyeket közösen ültetnek el, gondoznak, locsolják, gyomlálják a kis palántákat. Megfigyelhetik a növények, zöldségek, fejlődését, növekedését, majd amikor itt az ideje, a beért zöldségeket közösen elfogyaszthatják.

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek ismernek alapvető üzleteket, esztétikai alkotásokat.

- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat. Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató helyeket.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé stb.).
- Kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formáik, szokásaik, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videofelvételeket/fotókat.
- Megkülönböztetik a zöldségeket a gyümölcsöktől, felismerik, megnevezik azokat.

A környezet mennyiségi és formai összefüggései

Célja

A környezet megismerése során a gyerekek felismerik a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, fejlődik tér, sík és mennyiségfogalmuk. A matematikai fogalmak fokozatosan beépülnek beszédükbe is.

Az óvoda feladata, hogy a problémahelyzetek létrehozásával a gyerekek logikus gondolkodását fejlessze. A fejlesztés az egyéni képességek figyelembevételével történik. A játékos cselekvésbe, tapasztalatszerzésbe minden érzékszervüket bevonjuk.

A gyerekek matematikai képességét a következők alapján fejlesztjük:

4-5 éves gyerekeknél:

- Halmazok képzése, összehasonlítása, egyesítése és bontása – variációs lehetőségek (6-os számkörben).
- Elemek rendezése, sorozatok kialakítása, sorszámnevek gyakorlása.
- Különböző mennyiségek összehasonlítása becsléssel és összeméréssel (relációk). Matematikai fogalmak gyakorlása.
- Irányok gyakorlása, azok használata térben és síkban való tájékozódás során.
- Számfogalom megalapozása. Töszámnevek, sorszámnevek gyakorlása.
- Tevékenykedés tükörrel.

- Tapasztalatszerzés a geometria körében. (Építések, alkotások szabadon és másolással).

5-6-7 éves gyerekeknél:

- Halmazokról, relációkról, tükrözésről, irányokról szerzett eddigi ismereteik gyakorlása, bővítése, mélyítése 10-es számkörön belül. (felül: képességektől függően).
- Tapasztalatszerzés a területek, térfogatok, hosszúságok különféle egységekkel való méréséről.
- Zárt vonalon belül, kívül lévő pontok; nyitott, zárt vonalak felismerése.
- Rész-egész viszonyának gyakorlása (kocka-, puzzle kirakók...).
- Bonyolult ritmikus sorok kirakása, „hibajavítás”.
- Tájékozódás térben, síkban, „labirintusban”.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az elemi ok – okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása.
- Pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához, valamint a logikus gondolkodás megalapozása.
- A gyermekek érdekes problémahelyzetekkel való aktivizálása a logikus gondolkodásra.
- A matematikai kifejezések tudatos alkalmazásával a gyermekek passzív és aktív szókincsének bővítése.
- A gyermekek belső késztetésének kihasználása a feladatok megoldásánál.
- Biztosítsa, hogy a gyermek saját logikája szerint gondolkodhasson.
- Nyújtson segítséget több variáció megtalálásában.
- Fejlessze a gyermekek problémafelismerő és megoldó képességét.

A nevelőmunkát segítő eszközök

Logikai készlet, mérőrud készlet, számoló figurák, mértani formák, dobókocka, kis tükör, dominó, társasjátékok

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolatait kifejezi.
- Érti és helyesen használja a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban használt összehasonlító fogalmakat.
- Képes különböző szempontok szerinti válogatásra.
- Részt tud venni mennyiségek összemérésében, alkalmi egységgel való mérésben.
- Elő tud állítani különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- El tud mesélni tevékenységről, történésekről, képről egyszerű darabszámmal is kapcsolatos történeteket.

- Tárgyakat tud számlálni 10-ig.
- Építései, síkbeli alkotásai során azonosítani tud különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Másolással képes megépíteni a mintával megegyező elemekből és színben, nagyságban eltérő elemekből is kirakni térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Képes különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni.
- Tapasztalatokat és élményeket szerez a tükörrel való tevékenysége során.
- A térben való tájékozódásban képes megkülönböztetni a jobbra-balra irányokat és állásokat.
- Érti és követni tudja az irányokat, illetve a helyeket kifejező névutókat.

Munka jellegű tevékenységek

- A személyiségfejlesztés fontos eszközeként **a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutat**, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység **(az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.)**.
- **Aktív tevékenység:** a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges **attitűdök** és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) **alakításának fontos lehetősége**
- A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, **a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája**
- Az óvodapedagógustól **tudatos pedagógiai szervezést**, a gyermekkel való együttműködést és **folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel**.

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása 3-6-7 éves korban

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Mindegyik munkafajtának adunk mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömeit, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.

A 3-4 éves gyermekek részt vesznek a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagyobb gyermekek veteményezését, a növények locsolását, közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A 4-5 éves gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) E program megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez, de egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk.

Megtervezzük az egyéni megbízások lehetőségeit pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.)

Az 5-6-7 éves óvodások önállóan végzik a naposi munkát. Közösen eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Összeszedik a leesett ételmaradékot, szalvétát, rendet tesznek az asztal környékén.

Végeznek önállóan kisebb-nagyobb munka jellegű tevékenységet, sütés nélküli édességek, vitaminaláták készítését. Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Úgy irányítjuk a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítenek a járdák, utak tisztásában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel.

Munkajellegű tevékenységek helye a nevelés folyamatában

A munka célra irányuló tevékenység, amit az óvónő céltudatos irányításával alakít és fejleszt. A munkajellegű tevékenységek az óvodáskor végéig játékos jellegűek maradnak.

A gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek a természeti, társadalmi környezetükről. Ahogy a munkavégzés az idők során egyre önállóbbá válik, formáiban és tartalmában fokozatosan változik. Sokszor a gyermekek egyre magasabb fokú együttműködését követeli. Az irányító és szervező funkciót egyre inkább átveszi a tevékenységre épülő szóbeli közlés. Munkavégzés közben egyre pontosabbá válnak a munkához szükséges készségek. Megtanulják az eszközök, szerszámok célszerű használatát. Az egyes munkafajtákat fokozatosan vezessük be.

A munka értékelése a gyermekek fejlettségétől függ. Az értékelés buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

Biztosítjuk a munka állandóságát és folyamatosságát, ami erősíti bennük a munka szükségességének érzését, nélkülözhetetlenségének felismerését.

A napirend megfelelő időt biztosít a munkára, így a különböző feladatokat egyéni tempójuknak megfelelően végezhetik.

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A szülők fegyelmét fel kell hívni, hogy tartsák tiszteletbe gyermekük munkáját, s minél gyakrabban adjanak gyermekeiknek megbízásokat.

Legyünk türelmesek, érdeklődők, beszélgessünk velük saját munkájukról is.

Az óvodapedagógus feladata

– A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása 3-6-7 éves korban

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények gondozásában.

Tevékenységekben megvalósuló tanulás

- Jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely **a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja**
- **Nem szűkül le az ismeretszerzésre**, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg
- **Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése**
- **Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire**
- A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, **felfedezés** lehetőségének biztosítása, **kreativitásának erősítése**
- **A tanulás lehetséges formái az óvodában:**
  - ✓ utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása),
  - ✓ spontán játékos tapasztalatszerzés;
  - ✓ **cselekvéses tanulás;**
  - ✓ a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
  - ✓ az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, **felfedezés;**
  - ✓ a gyakorlati problémamegoldás
- **Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását**

A szervezett tanulás formái

Kötelező	Mozgás, mozgásos játékok Énekes játékok (4-5-6-7 évesek)
Közvetve kötelező	Vers, mese, dramatikus játék
Kötetlen	Rajz, mintázás, kézimunka Külső világ megismerése, megszerettetése,

Ének-zene, énekes játékok (3-4 éveseknek)

A szervezett tanulás munkaformái

<ul style="list-style-type: none"> • Frontális • • • • 	Mozgás, vers, mese, dramatikus játék, Zenés-mozgásos percek, Énekes játékok, Futás
<ul style="list-style-type: none"> • Mikro-csoportos • 	Ének-zene, rajz, mintázás, kézimunka A külső világ tevékeny megszerettetése
<ul style="list-style-type: none"> • • Egyéni 	Részképességek fejlesztése egyéni igényekkel

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

<ul style="list-style-type: none"> • • • • 	Vers, mese, dramat. játék	Ének- zene	Rajz, mint. kézim.	Mozgás mozg. játék	Zenés mozg. perc.	Külsővilág megism., megszeret- tetése
<ul style="list-style-type: none"> • 3-4 • évesek 	heti 1x	heti 1x 5-10'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 1x 6' 10-15'
<ul style="list-style-type: none"> • 4-5 • évesek 	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
<ul style="list-style-type: none"> • 5-6-7 • évesek 		15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	10' 30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 20'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 30'

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvónő az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosság, a felfedezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjenek meg a tevékenységekben.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

- A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért törekedünk arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emeljük ki.
- Alkalmazzuk a differenciált, árnyalt értékelést.
- A jutalmazás sokféle módszerét alkalmazzuk: simítást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.
- Kerüljük a tárgyi jutalmak osztását. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezenkívül irigységet szítanak a gyermekek között.
- A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. Úgy alakítjuk a tanulási szokásokat, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segíti a nemkívánatos magatartás megszüntetését.
- Törekedünk arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

Az óvodapedagógus feladata:

- Az óvodai nevelés elsődleges célja az óvodás gyermek **kompetenciáinak fejlesztése**. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes ismereteire.
- A tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.
- Új élményeket, ismereteket nyújt.
- Az egyéni és életkori fejlődési ütemét figyelembe véve juttatja magasabb szintre a gyermekeket.
- Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, hagyományokra. Figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.
- A családdal való együttnevelés során figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek a gyermekek.
- Az óvodai tanulás során épít a gyermek cselekvő aktivitására.
- Biztosítja a gyermek sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségeit.
- Tudatosan és tervszerűen biztosítja a gyermek fejlődéséhez szükséges differenciált tevékenység feltételrendszerét.
- Saját ismereteit tudatosan bővíti.
- Tudatosan fejleszti a gyermek értelmi képességeit: érzékelés, észlelés figyelem, megfigyelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás, probléma megoldás.

- Az egyéni lemaradásokat tudatosan korrigálja az egyéni fejlesztések során.
- Figyelemmel kíséri a kiemelkedő képességű gyermekeket és biztosítja számukra tehetségük kibontakozását.
- Tudatosan alkalmazza az egyéni bánásmód elvét.
- Alkalmazza a pozitív megerősítést.
- A foglalkozások során figyelembe veszi a játékosság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés alapelvét.
- Minden korosztályban lehetőséget biztosít a kötetlenségre, játékosságra.
- Megteremteni a gyermekek számára a rugalmas beiskolázás – fejlettség szerinti iskolakezdés lehetőségeit.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Érzékelése, észlelése differenciált.
- Képes az önálló feladatvégzésre, feladattudata, feladattartása, szabálytudata kialakulóban van.
- Felfigyel az ok-okozati összefüggésekre, következtet, ítéletet alkot.
- Fejlett akarata, törekszik kitartásra, céltudatosságra, önállóságra.
- Társaival képes együttműködni, s ezt igényli is.
- Képes saját ismereteit, értékeit, cselekedeteit felmérni.
- Célszerűen használja az eszközöket, vigyáz azokra.
- Tapasztalatait, élményeit szóban is megfogalmazza, önállóan, érthetően elmondja.
- Megnyilvánul a szándékos figyelem, a felidézés, a bevésés és a fogalmi gondolkodás.

Az óvodai tanulás specifikumai

A gyermekek részére a tanulási folyamat önkéntes, de ez az önkéntesség a tevékenységekben való bekapcsolódásnál érvényesülhet igazán. Előbb - utóbb el kell érni, hogy a gyermekek a megkezdett feladatot befejezzék, válják szokássá, hogy nem torpannak meg az első akadállyal. Az önkéntesség nem jelenti az állandó távolmaradás elfogadását. A kezünkben számtalan eszköz van, mellyel elérhető, hogy a gyermekek örömmel vegyenek részt az együttes tevékenységben.

Az egyéni képességek figyelembe vétele, valamint a meglévő ismeretekre alapozás elsődleges.

A gyermekek, ha elfáradnak, abbahagyhatják a cselekvéssort, ha tévednek, joguk van módosítani, ha nem tudnak teljesíteni, lejjebb kell menni a nehézségi fokban. Fontos a differenciált, önmagához mért értékelés. Törekszünk az egészséges önkorrekció kialakítására.

A gyermeki kíváncsiságra építünk. A gyermekek kérdezhetnek, kitalálhatnak, felfedezhetnek, próbálkozhatnak, miközben szinte észrevétlenül képesek lesznek az együttműködésre, toleranciára, az egyeztető - megegyező kompromisszumokra, önérvényesítésre, társakhoz való alkalmazkodásra.

A gyermek **cselekvő aktivitása** képessé teszi őket arra, hogy önmaguk becsült lehetőségei alapján vállalkozzanak. Növekszik kitartásuk, feladattudatuk, önállóságuk, szándékos figyelmük. Képesek lesznek a kudarcok elismerésére, erőkifejtésre.

Az óvodai tanulás, **fejlesztést** is jelent. Nem erőszakos tanítást, hanem az egyes gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő eszközökkel, módszerekkel történő támasz nyújtást. E fejlesztés lehet korrekciós, illetve prevenciósszerű jellegű.

Óvodában előforduló tanulási, magatartási zavarok lehetnek:

- értelmi képességek zavara
- diszlexiára utaló jelek
- hiperaktivitás
- szorongó viselkedés
- agresszió,
- szociális éretlenség.

A tevékenységben megosztott figyelemmel kell kísérni az iskolába készülő gyermekek magatartását, így szükséges ésszerű korlátokat állítani a gyermekek érdekében. Ezek szolgálják a közös munkát, segítsék az eredményességet. A hatékony munka érdekében szilárd szokás rendszert kell kialakítani. Minden szeptemberben szükséges a "státuszok" tudatos átrendezése, a gyermekekben tudatosodjon a többféle követelmény miéértje. A felnőtt modellt mutató személyén túl, a csoport "érettebb" magja a tanulásban is húzóerőt jelent

Az iskolai élet megkezdésének támogatása

Az óvoda a nevelés folyamatában megelőzza a tanulás alapkészségeinek megalapozását a szociális, az értelmi, a verbális és testi képességek területén.

Az óvónők az iskolára való alkalmasság tétel folyamatában érvényesítik az alábbiakat:

- A feladat folyamat jellegű, a gyermekek óvodai fogadásával veszi kezdetét.
- A feladatok megoldása az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészíti a következő életszakaszt.
- A gyermekek adottságainak, képességeinek, készségeinek figyelembevételével kerül megszervezésre a fejlesztés.
- Az érés és tanulás együtt alkotják a fejlődést.
- A célirányos fejlesztés a gyermekek érési folyamatainak, pszichikus fejlődési jellemzőinek figyelembe vételével történik.
- A fejlesztés során prioritást élvez a gyermekek elemi szükségleteinek kielégítése, a játék feltételeinek biztosítása, a mozgás elsődlegessége.
- Az óvónők feladatai az átmenet megkönnyítése érdekében, az iskola alapképzésének dokumentumainak, elvárásainak megismerése.
- Szakmai együttműködés a tanítókkal.
- Tanítók fogadása az óvoda személyiség – képességfejlesztő tevékenységének megismerése érdekében.

- Kölsönös hospitalások.
- A gyermekek iskolai látogatásának megszervezése.
- Felelősségteljes, szakmailag kompetens döntéshozatal az egyes gyermek iskolai alkalmasságáról.
- Információ, segítségnyújtás a szülőknek az iskolára való alkalmasság kritériumairól.
- Folyamatos tájékoztatás, konzultálás a gyermek fejlettségi állapotáról.

Az iskolakészültség kialakulásának folyamata

Az óvodáskor végére a gyermekek többsége alkalmassá válik az iskolai élet megkezdésére.

Ebben befolyásoló tényező a családi, az óvodai nevelés, valamint a belső érés.

Az iskolára való alkalmasság megállapítása nem korlátozódhat a gyermekek értelmi fejlettségére, képességeinek alakulására, hanem kiterjed az egész személyiség vizsgálatára.

Három éves kortól kísérik figyelemmel a gyermekek fejlődését.

Évente 2 alkalommal tájékoztatjuk a szülőket a tapasztalatokról, a gyermekek teljes személyiség struktúráját érintően.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Észlelése egyre pontosabb, valóságosabb.
- Képes figyelemösszpontosításra.(10-15 perc)
- Képzleti működése a valósághoz közelít.
- Emlékezetét a reprodukivitás jellemezi.

A cselekvő gondolkodástól eljut az alakuló fogalmi gondolkodásig.

Hagyományörzés, népszokások és az ehhez kapcsolódó kézműves és kismesterségek alapjainak megismertetése

Ez a program a hagyományörzést, a népi kultúra ápolását fontos feladatának tekinti. Beépítettük a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart.

Próbáljuk megteremteni azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvözve tovább él népünk nemzeti gyökere.

A nevelésben a néphagyományok – mondóka, dal, mese, gyermekjáték – anyagából bizonyos válogatás eddig is érvényesült. A népköltészeti alkotásokon túl a hagyományápolás azon területei, tevékenységei illeszthetők be a leginkább, amelyek nem zavarják meg, hanem szebbé és gazdagabbá teszik a gyerekek életét. Tehát azok, amelyek a gyerekekből a tevékenység örömét váltják ki, érzelmi többletet jelentenek a társaikkal és a felnőttekkel való együttlétben.

Játékidőben a természetes anyagok közelsége motiválja a gyerekeket. A gyerek kíváncsiságából fakadóan nyúl a természetes anyagokhoz: az agyaghoz, gyapjúhoz, fonalhoz, bőrhöz és fához. Az anyagok állandó jelenléte cselekvésre készíti, fejleszti az alkotóképességét. Az elkészült tárgyak, népi gyermek-játékszerek tovább motiválják a tevékenységét, gazdagítják a játékát, alkotásra képes emberré teszik.

Az óvodában megünnepelt jeles napokkal színesebbé lehet tenni a hétköznapokat. Az óvodai nevelés folyamatában a hétköznapok népszokásörző tevékenységei közül a földhöz, a természethez való kötődést, a felnőttek és a gyermektársak megbecsülését lehet megéreztetni a gyerekekkel. A tapasztalatszerzésnek azokat a feltételeit és lehetőségeit teremtjük meg, amelyek által a gyermekek mindezt egyénileg és együttesen is átélhetik, önmaguk számára újraterezhetik.

Az óvodában ünnepelhető jeles napok időrendi sorrendben:

Az őszi jeles napjai:

- Mihály nap (szeptember 29.)
- Szüret (október 15-től)

A tél jeles napjai:

- Advent Karácsonyt megelőző négy hét
- Mikulás (december 6.)
- Karácsony (december 24-25-26.)
- Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)

A tavasz jeles napjai:

- Húsvét (az első tavaszi napéjegylenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- Március 15.
- Május elseje
- Anyák napja
- óvodai búcsúzás napja

A néphagyományörzés tartalma

Minden jeles napot egy hosszabb előkészülettel vezetünk be, amelyhez a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítunk változatos tevékenységet. A hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variáljuk.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátszás, együttműködés, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt se legyen merev, erőltetett, hanem vidám hangulatú felszabadult együttjátszás.

Mihály nap (szeptember 29.)

- Megfigyeljük az őszi kertekben a betakarító munkát, őszi tevékenységét. Megtapasztaljuk a természet változását, belefekszünk az avarba. A terméseket, őszi leveleket gyűjtünk, megfigyeljük, hogyan történik tárolásuk, mit készít belőle az óvónő a Mihály-napi előkészület során. Állatokról népmeséket, mondókákat mondunk a gyerekeknek.
- Motiváljuk a gyerekeket arra, hogy gyűjtsék a természet kincseit, rendezzék el, díszítsék velük csoportszobájukat. Figyeljék az állatok viselkedését, takarítsák be a termést, végezzenek befőzést az óvónő segítségével. Tanuljanak névcsőfolókat, vásári kikiáltó rigmust. Süssenek perccet, készítsenek vásárfiát, egyszerű népi játékokat.

- Kedvük szerint vegyenek részt a vásári forgatagban. Ismerkedjenek a népi hangszerekkel, népzenevel.
- Ismerjenek meg néhány találós-kérdést, közmondást, a vásárról mesét, verset. Segítsenek a gyümölcsökből befőttet készíteni. Biztosítjuk azt a lehetőséget, hogy népzenere egyszerű lépésekkel, forgásokkal, térformákkal próbálgassák a táncos mozdulatokat. Játsszanak énekes népi játékokat, ismerjenek meg néhány ügyességi, illetve sportjátékot (pl. kakasviadal, zsákban futás stb.).

Szüret (szeptember 15-től) Az óvoda kertjében

Az óvoda kertjében gyermekek bevonása a szőlő leszedésébe, a szőlő összetörésébe, kipréselésébe. Ezekhez a tevékenységekhez kiskosarak, vödörök, talicskák, törőbotok szőlőprés, must felfogó edények, poharak biztosítása.

Ismeretek átadása szüretelés közben. Hallgathatnak éneket, mondókát almáról, szőlőről, szüretretről. Kedvük szerint vehetnek részt a szüreten. Szemezhetik a szőlőt, és megkóstolhatják a mustot.

- megismertetünk velük egyszerűbb énekes játékokat, gyűjthetik, válogathatják az ős gyümölcsöket. Részt vehetnek a szüret előkészítésében: süssenek peracet, pogácsát. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten: játsszanak a nagyokkal népi játékot, préseljék a mustot, népzenere próbálgassák a táncos mozdulatokat.
- Szüreteljenek az óvoda udvarán. Díszítsék fel a gyümölcsöstálat gyümölcsökkel. Szemezzék, préseljék a szőlőt. Tudjanak verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről.

Mikulás (december 6.)

Borbála nap (december 4.)

Karácsony (december 24-26)

- Ismerkedjenek az advent jelképeivel: koszorú, naptár. A naptár alapján minden nap készüljenek egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra. Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a karácsonyt várva. Készítsenek egyszerű ajándékot szüleiknek. Figyeljék a vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát. Ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal, készítsenek egyszerű fenyődísz az otthoni karácsonyfájukra.
- Kérjük a gyerekeket arra, hogy segítsenek az adventi naptár és a koszorú elkészítésében. Naponta nézzék meg mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültetünk Luca-búzát, mártsanak gyertyát, fényesítsenek almát, sütünk mézeskalácsot, amelyet karácsonyi készülődés keretében együtt díszítünk ki a szülőkkel, készítünk fenyődíszeket nehezebb technikával. Mikulás és karácsony előtt tanulunk ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket. Megkóstoljuk a mézes diót.

Tanulnak mondókát, verset a Mikulásnak és a karácsony köszöntésére. Együtt gyúrunk, sütünk mézeskalácsot a gyerekekkel

- Az óvoda a karácsonyi előkészületekbe is bevonja a szülőket, tiszteletben tartva azoknak a véleményét, akik ezt szigorúan családi ünnepnek tekintik. A szülőkkel közösen lehet elkészíteni a játékszereket természetes anyagokból, amelyek lehetnek a gyermekek egyéni karácsonyi ajándékai vagy a csoport játékszerei is.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

- Egyszerű technikával díszítünk papírálarcot, beöltöznek jelmezbe, és utánozhatják az óvónő táncos mozdulatait.
- Díszíthetnek farsangi álarcot, gyűjthetnek tombola tárgyakat, részt vehetnek farsangi játékokban, megismerhetnek egyszerűbb dalt vagy mondókát. Hallgathatnak tréfás mesét, éneket, verseket.
- Megismerhetnek farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. Segítsenek jelmezük, maszkjuk elkészítésében, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében.
- Részt vehetnek a tombola húzásában, hívogassák a kisebbeket a mulatságba. Részt vehetnek az ügyességi játékokban. Kisze bábót készítünk, amelyet elégetünk az udvaron, miközben téltemető, télkergetőt verselünk, éneklünk. Elbúcsúztatjuk a telet, hívogatjuk a tavasz. Ezen a napon délután táncházat szervezünk, egy-egy népi hangszeres muzsikás segítségével tesszük élményszerűvé ezt a délutánt.
- A farsangi hangulatot a terem díszítésével is fokozzuk, valamint a délelőtt közösen elkészített farsangi fánk evéssel.

Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

- Tanulnak locsolóverset, festünk tojást különböző technikákkal. A fiúk locsolkodnak húsvét keddjén kölnivízzel, a lányok kiskosárban festett vagy csokitójással köszönik meg a locsolást.
- Feldíszítjük a csoportszobánkat, kidíszítjük az ablakokat díszekkel. Tanulnak mondókát locsoláshoz, komáláshoz, komatál-küldéshez. A fiúk meglocsolják a lányokat és az óvónőket. Sütünk süteményt a komáláshoz, amellyel ellátogatnak a kisebbek csoportjában.

Május elseje

- Az óvónő és a nagyok által feldíszített fát járják körbe tavaszi dalokat énekelve.
- Egyszerűbb díszeket készíthetnek a májusfára, és közösen díszítjük fel.

Anyák napja

Anyukáknak, nagymamáknak meglepetés ajándék készítése – köszöntésük dalokkal, versekkel

Óvodai búcsúztató

Elköszönünk az iskolába készülő gyermekeinktől. Közös ünnepség az udvaron a szülőkkel.

A jeles napok mellett a gyermekek érzelmi életét gazdagítjuk a kézműves és kismesterségek megismertetésével és gyakorlásával. A népi kézműves és díszítő munkák során az agyagozás, a nemezelés, a hímzés, a szövés, a növényekből készült játékok (töklámpás, bábok), csuhéból, készített játékok, vesszőfonás, tűzzománc technikájával, gyakorlásával való ismerkedést biztosítjuk.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejlesztetőséget.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység **olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.**

A sajátos nevelési igény a szokásosnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.

b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.

c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

d) A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,

- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttere.

A fejlesztés magába foglalja a sajátos nevelési igény típusának megfelelően a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. *A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.*

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda feladata:

- **pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vegye a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,**
- **külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,**
- **a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.**

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti.

Közreműködik:

- a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésében,

- a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésében és folyamatos tanácsadásában,
- a szülők és az óvoda együttműködésének figyelemmel kísérése.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani **kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.**

A gyermekek fejlesztésének sikerkritériuma

- a gyermekek beilleszkedése,
- az önmagához mért fejlődése .

Ezek megvalósulásához a következők járulnak hozzá:

- az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet
- a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- a „sérülésspecifikussághoz” igazított módszerek, módszerkombinációk megválasztása,
- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség)
- az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus.

Az együttneveléshez szükséges óvodapedagógusi kompetenciák:

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít,
- individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti a tevékenységekbe,
- szükség esetén eljárásait megváltoztatja,
- az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel,
- a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A gyermek fogyatékoságának, egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését,
- figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására,
- az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra,
- a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában,

- tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal,
- figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,
- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A gyermek életkorától eltérően az anyanyelv elsajátítási folyamata akadályozott a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt.

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszéd szervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A beszéd fogyatékos gyermek fejlesztés :

- középpontban az anyanyelvi nevelést áll,
- aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján,
- az egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel valósuljon meg.

Az óvodai nevelés, fejlesztés kiemelt feladata:

- az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása,
- az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, a vizuomotoros koordinációs készség javítása,

- az érzelmi élet fejlesztése egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.

A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését.

A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult.

A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, keretében valósítható meg. Jogszabályban meghatározott kedvezményekben részesülnek.

A magatartás-, viselkedés- és beilleszkedési zavarokkal küzdő gyermekek is gyógypedagógiai segítséget igényelnek. Az óvoda, amelynek egyik legfontosabb feladata a szocializáció, alkalmazkodást igényel az általa előírt szokás- és szabályrendszerhez. Azok a gyermekek, akiknek szocializációja sérül, állandó konfliktusba keverednek a szabályrendszerekkel, és ez a társas viszonyaik zavaraihoz vezet. Ha ezek mértéke meghaladja a pedagógus és a társak által tolerálható szintet, a gyermek problematikussá válik a rendszer számára, így az óvodai és iskolai közösségekben komoly problémává nőheti ki magát a magatartászavaros gyermekekkel való bánásmód. A magatartászavarokat mutató gyermekek körének meghatározása nagyon nehéz. A szakirodalmak említést tesznek beilleszkedési zavarról, alkalmazkodási zavarról, nehezen nevelhető gyermekekről, hiperaktív gyerekekről vagy viselkedészavarról is.

A magatartászavar lehetséges formái, tünetei, kritériumai, alapsajátossága, kialakulásának okai

A viselkedészavar olyan speciális gyűjtőfogalom, amely mindazon viselkedésbeli módokat magában foglalja, amelyek a normatív mércétől való jelentősebb eltérést mutatnak.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének, érési meglassúbbodásának általános jelei:

A gyermek érzékenyebben reagál meteorológiai változásokra.

- Fáradékonyabb az átlagnál, nehezebben tűri a zajokat, nehezen viseli el a várakozási és egyéb
- feszültséget.
- Gyakran igényli a pihenést, szünetet, egyedülletet.
- Fokozottabb szüksége van a tevékenységeket meghatározó állandó keretekre, érthető és követhető szabályokra.

A pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott tanulók nevelésének prioritásai:

- Egészséges énkép és önbizalom kialakítása
- A kudarcűrő képesség növelése
- Önállóságra nevelés

A magatartászavar különböző formái

Hiperkinetikus zavarok

Olyan tünetegyüttes, amely az első öt évben alakul ki. Általános jellemzője a tevékenységek közötti csapongás, a figyelmetlenség, az impulzivitás, a meggondolatlanság, a szabályokhoz való nehéz alkalmazkodás. Társuló tünetként előfordul a beszédkézség és pszichomotoros fejlődés késése.

Viselkedési zavarok

Elsődleges tünete a visszatérő és tartós disszociális, agresszív vagy dacos magatartásséma. A viselkedés eltér az adott életkorban elvárhatótól. A szabályokat durván áthágja, súlyosabb a viselkedés, mint egy hagyományos gyermekcsíny, és hosszan is tart (társakkal, állatokkal, tárgyakkal való durva bánásmód, rombolás, hazudozás, lopás, gyakori és súlyos indulatkitörés, szófogadatlanság).

Kevert magatartási és emocionális zavarok

A fennálló agresszív, disszociális vagy kihívó magatartás kombinálódik depresszióval, szorongással vagy más emocionális zavarokkal.

Jellegzetesen gyermekkorban kezdődő emocionális zavarok

Sokkal inkább a normális fejlődés eltúlzott formáinak tekinthetők, semmint minőségileg abnormálisnak. Ez egy kóros védekezési mód, vagyis a gyermek kóros viselkedési tüneteket produkál annak érdekében, hogy a kitörni, kiobbanni igyekvő szorongását visszafojtsa, ne engedje felszínre törni. Ide sorolható a szeparációs szorongás, a fóbiás szorongás, a szociális szorongás. A szorongásos esetekben a nem megfelelő fejlődés fontos diagnosztikus támpont.

Ajánlások a pszichés fejlődés zavaival küzdő gyermekek kompetencia alapú fejlesztéséhez.

A szocializáció jellegzetesen gyermek- és serdülőkorban jelentkező zavarai

Heterogén tünetcsoport. Közös jellemzőjük a szociális funkciók rendellenessége, de más fejlődési terület zavara nem társul hozzá. A legtöbb esetben környezeti zavarok vagy depriváció húzódik meg a háttérben.

Tic-zavarok

A tic egy önkéntelen, gyors, visszatérő, nem ritmusos, motoros mozgás vagy hangformálás. Hirtelen kezdődik és céltalan. A stressz fokozza, az alvás pedig megszünteti.

A magatartászavar tünetei

A tünetek a viselkedés több területén figyelhetők meg. Nem tévesztendő össze azonban az óvodás gyermek életkori sajátosságából fakadó rendkívüli aktivitásával. A motoros aktivitás ugyanis kisgyermekkorban örömforrás, valamint a környezet megismerésének leghatékonyabb eszköze.

A motorium területén jelentkező tünetek

- Ülés közben babrál, fészkelődik.

- Elhagyja a helyét feladatvégzés közben.
- Össze-vissza rohangál olyan helyzetekben, ahol annak semmi értelme.
- Nehézségei vannak a nyugodt játéktevékenységben.
- Sokat beszél.
- Nem tud csendesen és egyedül játszani.
- Állandó mozgásban van („mintha motor hajtaná”).
- Mozgása céltalan.
- Keveset, nyugtalanul alszik, alvás közben is mozog.

Az impulzivitás területén jelentkező tünetek

- Nem várja meg a kérdést, instrukciót, hanem előbb válaszol.
- Gondot jelent a várakozás.
- Gyakran félbeszakít másokat.
- Kiszámíthatatlanul viselkedik.
- Nem reagál sem büntetésre, sem dicséretre.
- Ok nélkül agresszív.
- Gyakran szenved sérülést, fokozott a baleseti hajlama.

A figyelem jellegzetességei magatartás-zavaros gyermekeknél

- Nem figyel a részletekre.
- Figyelme hullámzó, elkalandozó.
- Gyakran nem veszi észre, ha beszélnek hozzá.
- Nem követi az utasításokat.
- Figyelme minden külső ingerre elterelődik.
- Feledékeny.
- Játék-, illetve feladathelyzetben nem vagy nehezen tartható.
- Az elkezdett tevékenységet nem fejezi be, csapong.
- Minden érdekli, de ez az érdeklődés nem tart sokáig.
- A feladatok megszervezésében komoly gondjai vannak.

Koordinációs, motoros nehézségek

- Diszharmonikus, merevebb mozgás
- Az átlagostól eltérő mozgásfejlődés (Az életkornak megfelelő mozgásformák jóval hamarabb vagy jóval később jelennek meg.)
- Kimaradt mozgásfejlődési lépcsőfokok
- A ritmusérzék fejletlensége
- Gyengébb finommotorika

Vegetatív tünetek

- Időjárási frontérzékenység
- Alacsonyabb vagy magasabb fájdalomküszöb
- Alvási problémák
- A pszichés problémák, éretlenség tünetei

Szófogadatlanúság, ellenállás: akaratos, makacs, engedetlen, öntörvényű, nem tanul a hibáiból. Nem használ a jutalmazás és a büntetés. Általában jellemző a fokozott függetlenség és az önállósági törekvések. Többnyire nem okoz gondot a szülőktől, ismerősöktől való elszakadás. Más gyerekekkel lehet zsarnokoskodó, uralkodni akaró. A látszat ellenére nagyon is igényli a korlátokat, szabályokat, csak sokkal nehezebb betartatni vele, mert idő előtt feladja.

Szociális éretlenség: túl könnyen barátkozik, de a kapcsolatait megtartani nem vagy csak nehezen tudja. Sokszor inkább kisebbekkel játszik, akiket tud irányítani, akiken uralkodhat. A felette való uralmat azonban nem viseli el. Váratlan helyzetekhez vagy egyáltalán nem tud alkalmazkodni, vagy egyből idomul.

Érzelmi, hangulati problémák: ingadozó hangulat, érzelmi labilitás jellemzi. A jó és a rossz időszakok néha óráról órára, sőt percről percre váltakoznak, és az ok legtöbbször rejtve marad.

Jellemző még a túlérzékenység, túlzott reagálás az ingerekre, rendkívüli izgalmi állapotok vagy éppen a félelemérzet hiánya, gátlástalanság. Kudarctűrésük alacsony. Ingerlékenyek, rövidzárlatok, dührohamok jelentkezhetnek. Ez azonban nem agresszivitás, a gyermek nem szándékosan rossz. A környezet gyakran félrekódolja a reakciókat. Állandó szeretetre, a velük való foglalkozásra vágyanak.

Még ha a felsorolt tüneteknek csak egy része van is jelen az évek során, az már elég ahhoz, hogy a gyermek elhiggye magáról azt, hogy ő a csoportban, később az osztályban a legrosszabb, a leghaszontalanabb, ő semmire se jó, őt nem szereti senki, vagyis az önértékelése nagyon alacsony lesz. Ez viszont másodlagos tünetként depressziót, apátiát, devianciát, szorongást, reménytelenséget okozhat, majd az alkohol, gyógyszer túlzott fogyasztásához vezethet.

A pedagógustól elvárható magatartásformák

Az integráláshoz elengedhetetlen, hogy a pedagógus felkészült legyen a sérülés alapsajátosságaiából, tisztában legyen a pedagógiai korrekció lehetséges módszereivel.

Jó, ha a szülő őszintén el tudja mondani a gyermekére jellemző viselkedést, a várható reakciókat, a megnyugtató esetleges változatait és azt, hogy mi a gyermek fő érdeklődési köre (a szükséges motivációt majd erre lehet építeni).

Tehát az óvodapedagógusnak fel kell mérnie a gyermek szociokulturális háttérét, tudnia kell, milyen és mennyi segítségre számíthat integráló munkája során a szülőktől.

Fontos szempontok magatartás-zavaros gyermek fogadásához

- Lehetőség szerint a csoportban ne legyen több viselkedészavart mutató gyermek, mert felerősíthetik egymás tüneteit.
- Fontos, hogy a gyógypedagógussal és egyéb segítő szakemberekkel állandó kapcsolatot tartsanak az óvodapedagógusok.
- Alapvető dolog, hogy egy szorongó gyermek érzéseit, a szorongása tárgyát mindig komolyan kell venni, csúfolás tárgya soha ne legyen.
- A hiperkinetikus kisgyermek esetében elegendő mozgást kell biztosítani. Fontos a szabályok, határok nagyon pontos meghúzása, és annak következetes betartása is.
- Tudatosítani kell a gyermekben, hogy akkor is szeretjük, ha éppen ostobaságot követett el (nem rád haragszom, hanem arra, amit tettél).

- Hagyjunk minden lehetséges szituációban választási lehetőséget, hogy érezze a döntések következményeit, és érezze a bizalmat is!
- A hiperaktivitással általában figyelemzavar is társul. Figyelemzavaros gyermeknél lényeges, hogy egyszerre csak egy, rövid utasítást kapjon a gyermek (a több utasítás a figyelem fejlesztésénél kap szerepet), és az utasítást mindig indokoljuk is meg!
- A magatartás-zavaros gyermekekkel szemben nélkülözhetetlen a türelem.
- Nem szabad abba a hibába esni, hogy a viselkedészavaros gyermeket kikiáltjuk az óvodai csoport legrosszabb gyerekének, és akkor is őt büntetjük, amikor éppen nem ő volt a konfliktus kiobbantója. A büntetés csak agressziót hoz magával.
- Minden apró sikernek, minden apró viselkedésben beállt pozitív változásnak nagyon kell örülni, állandó és azonnali megerősítésre van szükség, mert ez motiválja majd a gyermeket a további változásra. Ezáltal tudja meg, hogy ahogyan viselkedett egy szituációban, az jó volt.
- Az integráló pedagógus szakmai eszköztárából nem hiányozhat a differenciálás elmélete és gyakorlata.
- Körültekintést és hozzáértést igényel a csoportok szervezése, az eszközök kiválasztása,
- feladatszervezés, egyéni értékelés.
- Elengedhetetlen az együttműködési készség a gyermekek nevelésében közreműködő más személyekkel és természetesen a szülői házzal.
- Az SNI-gyermekek fogadására fel kell készíteni a csoportot a megfelelő mértékben, nem túlhangsúlyozva SNI-társuk másságát, gyámolításának szükségességét.
- Kiscsoportos munkák szervezésénél mindig ügyelni kell arra, hogy társaitól kellő segítséget kapjon.
- A csoport valamennyi tevékenységébe be kell vonni az integrált gyermeket, s mindig olyan feladattal kell ellátni, amelyet eredménnyel el tud végezni. Figyelemmel kell kísérni a gyermek tanulási, figyelmi és fegyelmi teherbíró képességét.

Szociális hátrányok segítő tevékenység

A gyermekek napi megélhetését tekintve jó anyagi környezetben élnek, ezért szociális hátrányokról esetükben nem beszélhetünk, így ilyen irányú feladatot nem kell végeznie a pedagógusoknak.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló ellátása

Az a gyermek, tanuló számít , tartós gyógykezelés alattinak, akinek egészségügyi ellátása az általános járóbetegszakellátásban vagy az általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos véleménye alapján az adott nevelési évben, tanévben a harminchat nevelési napot, tanítási napot várhatóan meghaladja, és emiatt nem tud részt a kötelező óvodai nevelésben.

Ha a tartós gyógykezelés alatt álló gyermeket az **Nkt. 8. § (2) bekezdésében** meghatározottak szerint a felmentést engedélyező szerv az óvodai foglalkozáson való részvétel alól felmentette, az óvoda a szülő részére tanácsadást, konzultációt biztosít, továbbá terápiás vagy más kezelés

szükségessége esetén továbbirányít a pedagógiai szakszolgálathoz vagy más szakellátást biztosító intézményhez.

Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

A szülők iskolázottsága általában közép vagy felsőfokú végzettségű. Munkanélküli szülő nincs. A gyermekek kiegyensúlyozott légkörű családból érkeznek. A gyermekek fele-fele arányban érkeznek 2 ill. 1 gyermekes családból, de van 4 gyermekes családban élő gyermek is az intézményben.

Ha a veszélyeztetettség okait vizsgáljuk, akkor, mint a nevelési hiányosság jele megjelenhet, de olyan nem mint erkölcstelen családi helyzet vagy italozás, bűnözés, romlott lakásviszony, vagy anyagi okok. Az utóbbi felsorolást tekintve szerencsére ezek nincsenek, utalva a szülők iskolázottságára, mely előre vetíti az ideális körülményeket biztosító szülői magatartást.

Az óvodában a gyermekvédelmi munka fontos jelentőségű. A társadalmi, gazdasági viszonyok változása egyre nehezebb terhet ró a családokra. A magánóvodába járó gyermekek családi háttere anyagi szempontból nem hátrányos. Ami problémát jelenthet, az nevelési szempontból a gyermek és a szülők emocionális kapcsolata az anyagi javak megszerzésével függ össze.

Felelősek vagyunk a gyermekek védelméért, zavartalan fejlődéséért.

„A gyermekek joga, hogy nevelési, illetőleg nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék, óvodai életrendjét pihenőidő-, szabadidő-, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki.”

Feladatunk a családlátogatások alkalmával a gyermekek helyzetének felmérése. Hiányosságok tapasztalása esetén egyéni bánásmóddal próbálunk segíteni. Amennyiben veszélyeztetettnek, vagy hátrányos helyzetűnek ítéljük meg a gyermek fejlődését a családban, akkor a gyermekvédelmi felelős segítségét kérjük. Amennyiben így sem érhető el eredmény, külső segítséget kell igénybe venni.

Gyermekvédelmi munkánkban fontos feladat, hogy pedagógiai eszközökkel törekedjünk a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására.

A gyermekekre való fokozatos odafigyelés teszi lehetővé, hogy időben felfedezzük, ha a gyermek személyiségfejlődési rendellenességgel küzd, (pl. magatartási, beilleszkedési problémák, nehezen nevelhetőség). Korai felderítés alapján lehetséges a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése.

Feladatunk:

- Minden tanév elején –ha van-kigyűjtjük a veszélyeztetett gyermekek adatait,
- időrendben rögzítjük a feladatokat, a kapcsolattartás módját a családdal, védőnővel, szakszolgálattal,
- rendszeresen látogatjuk az arra rászoruló gyermekeket,
- gyermekvédelmi továbbképzéseken veszünk részt, az ott hallottakról beszámolunk a kollégáknak.

A gyermekvédelmi felelős feladatai

Óvodánkban Kerékgyártó Tünde Óvodapedagógus látja el a gyermekvédelmi felelős feladatit.

Feladatai:

- a gyermekvédelmi munkaterv összeállítása,
- a szülők írásbeli tájékoztatása munkájáról, elérhetőségéről,
- tájékoztatót ad ki a szülők részére a gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményekről,
- rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat, arról tájékoztatja a szülőket, kollégákat,
- összehangolja az óvodai gyermekvédelmi munkát,
- nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, azokkal kapcsolatos intézkedéseket,
- szükség esetén részt vesz családlátogatáson, fogadóórán.

Módszerek

- Pedagógiai módszerek, megfigyelés, beszélgetés, értelmi megnyerés és elfogadás, szülőkkel való együttműködés, ha ez már nem elég a probléma megoldásához, az illetékes szerv bevonása.

A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

Cél: A gyermek fejlődésének érdekében megfelelő bizalmi kapcsolat kiépítése, mely alkalmas az érzelmi biztonság megvalósítására. Rendszeres tájékoztatáson keresztül a szülők információkat kapnak gyermekükről fejlődéséről, nevelési, pedagógiai programunkról, céljainkról, s azok megvalósulásáról.

Együttműködésünk alapelvei

- az egyenrangú nevelőtársi viszony,
- kölcsönös alkalmazkodás, tájékoztatás,
- bizalmi elv, őszinte légkör,
- partnerkapcsolat,
- másság tiszteletben tartása, elfogadása,
- a program hiteles és meggyőző ismertetése,
- egyenletes kapcsolattartás,
- pedagógiai etika, titoktartási kötelezettség.

Az óvodapedagógus feladata a partneri viszony kialakítása a gyermek egészséges fejlődése érdekében. Tájékoztatást nyújt az óvoda programjáról, nevelési céljairól, ismerteti a szokásrendszerünket, hagyományainkat, házirendünket. Segíti a beszoktatás során a gyermek leválását, beszokását az óvodai életbe. A beszoktatást úgy szervezi meg, hogy egyszerre 1-2 érkezzon csak, és megfelelő hosszúságú időt biztosít a gyermek biztonságérzetének kialakítására. Pedagógiai tájékoztatókat szervez a szülők számára a szülői értekezleteken és egyéb fórumokon. Elősegíti és felel a rábízott gyermekcsoport mentális és tanulási folyamatokban lévő fejlődéséért.

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Az embert körülvevő környezet jelentősen befolyásolja annak egészségi állapotát és életkilátásait. Ugyanakkor az emberi tevékenység is megváltoztatja a környezetet és ez a kölcsönhatás mind az emberi egészségre, mind a környezetre komoly hatással van. A hatékony környezet-egészségügyi nevelés, hosszú távon érvényesülő prevenciós eszköz. A nevelés minden szintjén-az óvodától kezdve, igen fontos. Környezetünk megismerésének és óvásának igényét, óvodai hagyományait tudatosan alakítjuk. A gyermekekben a foglalkozásokon és a rendszeres környezetvédelmi tevékenykedtetés során is.

A papír- és szelektív hulladékgyűjtés megismertetése, a külső-belső környezetünk alakításának hagyományai egész éves tevékenykedtetés jelent a gyermekek számára. Óvodásaink testi- lelki fejlődésének megalapozására a családdal együttműködve szervezzük az egészségnevelő és prevenciós munkánkat. Éves tervünkben konkrét feladatokat és időpontokat rendelünk a kitűzött célokhoz.

Megvalósítandó feladatok

- A gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges biztonságos környezet kialakítása. A környezet (levegő, víz, eszközök) tisztasága, a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a zajmentesség, megfelelő fényviszonyok biztosítása
- A gyerekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése.
- A gyerekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése érdekében a mindennapos testmozgás biztosítása
- A mozgás és sport személyiség- és közösségfejlesztő hatásának érvényesítése; az eltérő adottságú gyerekek számára is jelentsen sikerélményt a testmozgás.
- A gyerekek érdekében a víz, a levegő és a napfény edző hatásának kihasználása, a fokozatosság betartásával és az egyéni érzékenység figyelembevételével.
- Betegségmegelőzés: az ellenálló képesség erősítésével, edzéssel és a fertőzések megakadályozásával.
- A tágabb és szűkebb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismertetésével (kirándulások, séták) elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt anélkül, hogy kárt okozna benne.
- Környezettudatos magatartásformák alakítása személyes példamutatással.

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM

AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS CÉLJA

Az óvodai egészségfejlesztés célját a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, mely szerint:

1. A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétet, egészséget, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszeresen működő egészségfejlesztő tevékenységben.

2. A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi PP.ot, és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételével, a nevelési- oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

- a) egészséges táplálkozás
- b) a mindennapos testnevelés, testmozgás
- c) a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedés függőségek, a a szenvedélybetegséghez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- d) a bántalmazás és erőszak megelőzése
- e) a balesetmegelőzés és elsősegélynyújtás
- f) a személyi higiéné területére terjednek ki.

AZ EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁSRA NEVELÉS

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kielégítését szolgálja.

A helyes étkezési szokásokat kisgyermekkorban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit /pl. mozgásigény, alapvető higiénés ismeretek elsajátítása, begyakorlása. /

A gyermekeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer csoport mindegyik tagjából kell fogyasztani. Intézményünkben nagy figyelmet fordítunk a gyermekek egészséges étkeztetésére. A gyermekek gyakran fogyasztanak tejtermékeket és naponta az idénynek megfelelő gyümölcsöt, zöldséget. Ezen kívül alkalmanként a gyermekekkel közösen gyümölcs, vagy zöldségsalátát készítünk.

Óvodánkban a háromszori étkezés áll a gyermekek rendelkezésére. Igyekszünk felhívni a szülők figyelmét, hogy minél kevesebb édességet, cukrozott szörpöket, chipset adjanak a kicsiknek. Figyelünk arra, hogy a táplálékallergiás gyermekek étkeztetését is meg tudjuk oldani.

A válogatós gyermekek esetében sosem erőltetjük az ételt, de minden esetben egy pici adaggal megkínáljuk, hátha kedvet kap és megkóstolja. Törekszünk arra, hogy megszeressék az új ízeket, ételeket.

A megfelelő folyadékbevitel érdekében folyamatosan a gyermekek rendelkezésére áll a tisztított víz mind a csoportszobákban, mint az udvaron.

Az óvónők és a dajka minden esteben a gyermekek között eszik, így példát mutatva az ételek elfogyasztásában, ill a helyes étkezési szokások elsajátításában.

Feladataink:

- kulturált étkezési körülmények biztosítása
- a felnőttek példamutató magatartása az új ízek, ismeretlen ételek, italok ismertetése.
- a gusztusos, esztétikus terítés, a jó hangulat megteremtése
- ösztönözni a gyermekeket a lassú evésre, azételek alapos megrágására
- életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően az evőeszközök helyes használatára

- az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmak teremtése arra, hogy a gyermekek maguk is részesei lehessenek a z egyszerűbb saláták elkészítésének.
- saját maguk tapasztalatszerzés útján ismerkedjenek meg a zöldségekkel, gyümölcsökkel: piac, zöldségbolt látogatása, különféle salátamagok, dughagyma ültetése, gondozása a kis kertben.

AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI KRITÉRIUMOKNAK MEGFELELŐ MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, ÉS AZ AZT KIEGÉSZÍTŐ MINDENNAPI TESTMOZGÁS

Mivel a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége, ezért mozgásigényük folyamatos kielégítésre vár.

Kiemelt feladat óvodásaink számára minden nap a változatos mozgáslehetőség biztosítása.

A kisgyermek mozgásigényének kielégítése legtöbbször a játéktevékenységek során valósul meg. Ezekben nem csak a környező világot ismerik meg, de segíti őket a környezetük felfedezésében, megismerésében. A mindennapos testnevelést, amíg az időjárás engedi, a szabadban végezzük együtt, mindkét csoporttal. A műfüves pálya tökéletes lehetőséget ad a játékok megvalósításra. Nem csak a mászás, járás, futás, ugrás, de a labdázás, focizás és az egyszerű jógagyakorlatok is helyet kapnak.

Az udvari játékok és eszközök is a gyermekek fokozott mozgásigényét elégítik ki. Minden héten egy alkalommal, amennyiben az időjárás engedi sétát teszünk az óvodánk körül, vagy a közeli parkba.

Az egyensúlyérzék fejlesztésére speciális eszközöket is használunk. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartását javítjuk, ill. a még ki nem alakult lúdtalp esetében prevencióként szolgál.

Feladataink:

- A gyermekek egészséges fejlődése érdekében megteremteni azokat a feltételeket, melyek következtében a szervezet teherbíró-ellenálló, és alkalmazkodóképességét, valamint erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket fejleszthetjük.
- A gyermekek nagymozgásának fejlesztése érdekében az udvar, és az udvari játékok maximális kihasználása
- Úgy állítani össze a mozgásos tevékenységeket, hogy azok mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségükhöz, szükségleteikhez és a csoport összetételéhez igazodjon.
- Az irányított mozgásos játékok megszervezése heti rendszerességgel, korosztálynak megfelelően.
- Lehetőleg minden gyermek vegyen részt a szabadon választható heti rendszerességgel történő mozgásokon /foci, néptánc, jóga, /
- A téli nagy hidegben csak a szükséges ideig tartózkodjanak kint a gyerekek, nyáron, a hőség ideje alatt 12-15 óra között ne tartózkodjanak a udvaron.
- az általános balestvédelmi szabályok megismertetése, gyakoroltatása, ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.
- Szülők bevonása a programba.

LELKI EGÉSZSÉGET FEJLESZTŐ PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK ÉS A MŰVÉSZETEK ALKALMAZÁSÁVAL A TANULÁSI EREDMÉNYESSÉG, A TÁRSAS KAPCSOLATI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSE, A VISELKEDÉSI FÜGGŐSÉGEK, A SZENVEDÉLYBETEGSÉGHEZ VEZETŐ SZEREK FOGYASZTÁSÁNAK ÉS A BÁNTALMAZÁS MEGELŐZÉSE

A dohányzás megelőzésének feladata

Az óvodánk egész területe dohányzásmentes terület. Mivel a felmérések azt igazolják, hogy az óvodás korú gyermekek családjának több mint felében él dohányzó felnőtt, aki kedvezőtlen példát nyújt a gyermekeknek. Épp ezért van nagy szerepe az óvoda dolgozóinak a pozitív minta, és a személyes példamutatásnak.

A dohányzás káros hatásainak elemzésére, szabad beszélgetések kezdeményezésére, a következő lehetőségeket alkalmazzuk:

- A szabad levegőn eltöltött élmények felelevenítése
- Milyen élményeket tudnak felsorolni a dohányzás, a dohányfüst belélegzése során
- Felnőtt korban mit szeretnének csinálni a gyerekek az egészségük megőrzése szempontjából (elhatározom, hogy én nem fogok dohányozni)
- Ismeretátadás, melyben a gyermekek életkorának megfelelően beszélgetés kinek milyen kellemetlen élménye van ezzel kapcsolatosan, valamint arról, hogy a dohányzás milyen módon károsítja az emberi szervezetet. Hogyan tudunk ellene védekezni (szellőztetés, sok szabadban történő tartózkodás).

A BÁNTALMAZÁS ÉS AZ ERŐSZAK MEGELŐZÉSE

A WHO szerinti definíció:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Feladataink:

- Óvodánk a gyermekek veszélyeztetettsége érdekében, a gyermekek védelmének érdekében együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal. Intézményünkbe a rendőrség gyermekvédelmi osztályának egy munkatársa ismeretterjesztő és felvilágosító játékos előadást szokott tartani a gyermekeknek.
- A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, gondozása. Ezért kötelessége, hogy részt vállaljon a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermekek életkörülményeit, fejlődését veszélyeztető körülmények feltárásában, megelőzésében, megszüntetésében.
- A szülőket tájékoztatjuk, a nevelési év kezdetén, óvodánk gyermek-és ifjúságvédelmi felelősének személyéről és arról, hogy milyen időpontban és hol kereshetik fel.

- Mivel a gyermekek nagyon érzékenyek, sérülékenyek lelkiileg az erőszak látványára is ezért a szülői értekezletek alkalmával felhívjuk a figyelmüket az ilyen képek, rajzfilmek, filmek ártó hatására, a védekezés módszereire.

AZ EGÉSZSÉGET TÁMOGATÓ ISMERETEK ÉS KÉSZÉSGEK FEJLESZTÉSE BALESET-MEGELŐZÉS ÉS ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS

Az SZMSZ-ben rögzítésre kerültek a gyermekbalesetek megelőzését, ill. bekövetkezésekor ellátandó feladatok.

Az óvoda berendezési tárgyai, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történő vizsgálat után kerülhetnek használatba, valamint az udvari játékok is a megfelelő EU-s szabványok betartása alapján kerültek felszerelésre.

Elsősegély doboz kötelező minden óvodában.

Arra törekszünk, hogy gyermekeink megfelelő odafigyeléssel és óvatossággal elkerüljék a kisebb-nagyobb baleseteket. Megtanítjuk őket arra, hogy mi a teendő, ha valamilyen balesetet észlelnek, mit tehetnek ők az ilyen esetben.

A gyerekek megtanulják, hogy az udvari tárgyak, játékok (bicikli, mászóka, roller, lombseprű) milyen veszélyforrásokat hordozhatnak és mire érdemes odafigyelni ezek használatánál.

Az óvoda házirendjében meghatároztuk azokat az óvó-védő előírásokat, amelyeket a gyermekeknek meg kell tanulniuk az óvodában való tartózkodás során.

A gyermekekkel az óvodai nevelési év, valamint szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetjük az óvó-védő előírásokat;

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírások.
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások
- a tilos és az elvárható magatartásformák

SZEMÉLYI HIGIÉNÉ

Minden gyermek családból érkezik az óvodába és magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, melyek nem biztos, hogy minden esetben egyezik az óvoda szokásrendjével.

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruhájuk rendszeres tisztántartását, ill. a szükség szerinti tisztálkodásuk és igényük kielégítését szolgálja.

Ahhoz, hogy az óvónő vagy a dajka segítsen a gyermek öltözködésében, szükség esetén a testápolásban, egy szeretetteljes, bensőséges kapcsolat kialakítása szükséges. Ezt oly módon kell megtenni a felnőtteknek, hogy a gyermek számára semmiképpen ne jelentsen megszegyenítést.

Fontos, hogy megfelelő időt biztosítsunk a feladatok elvégzéséhez.

Alapkövetelmény, hogy minden gyermek számára külön-külön rendelkezésre álljanak a tisztasági felszerelések (törölköző, fogkefe, fogmosó pohár, fésű)

Feladataink:

- A tisztálkodási folyamatok megismertetése: sorrend, technika begyakorlása

- A kézmosás szokássá fejlesztése, a WC használat, a WC papír használatának megtanítása
- A betegségek és a fertőzések megelőzésének fontosságát, módszereinek tudatosítása: tüsszentés, köhögés, papír zsebkendő
- Saját testük tisztántartásának igénye: fogak, haj, bőr, körmök ápolása, melyekre megtanítjuk a gyermekeket.
- A napirend keretein belül figyelünk arra, hogy mindenkinek saját tempója szerint megfelelő időt biztosítsunk a gondozási feladatok elvégzésére.

Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

A testápolási szokásnak megfelelően a gyerekek önállóan, felszólítás nélkül végezzék feladatukat.

Vegyék észre, ha koszos a kezük, arcuk, ha kócosak és tegyenek ellene.

Csak a saját felszereléseiket használják

Önállóan és helyesen használják a zsebkendőt.

Segítsenek a kisebbeknek a tisztálkodási tevékenységekben.

ÖLTÖZKÖDÉS

Az öltözködésben minden gyermeknek szükségletei szerint segítünk. A szülőknek hangsúlyozzuk a réteges öltözködés fontosságát, a megfelelő mennyiségű jellel ellátott váltóruha szükségességét. Leginkább a gyermek kényelmét a praktikusságot vegyék figyelembe a gyermekek öltözködésében.

A váltócipő kényelmes, lehetőleg olyan legyen, ami tartja a gyermek bokáját.

Feladataink:

- Az öltözködés helyes sorrendjének technikájának megismertetése, begyakorlása
- A gombolás, kötés, zippzár stb.
- A saját ruhaneműjük felismerése, helyre pakolása
- Az egyéni öltözködési tempó figyelembevétele.
- Az önállóság fokozatos kialakítása

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Teljesen önállóan öltöznek
- Elsajátítják a helyes öltözködési sorrendet
- Képesek önállóan változtatni a ruházatukon a hőmérsékletnek megfelelően
- Felismerik saját ruhájukat és minden esetben a jelükhöz teszik
- Megtanulják a cipőfűzést, gombolást, ruha kifordítását
- Felszólítás nélkül segítenek a kisebbeknek az öltözködésben

PIHENÉS

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a mindennapos pihenés. Ehhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és a kényelmes ruházat.

Az óvodában kényelmes ruhában (pizsama) alszanak a gyermekek, melyet a szülők hoznak. A szülők gondoskodnak az ágynemű mosásáról.

Feladataink:

- Próbáljuk a szülőkből nyomatékosítani, hogy az otthoni életritmus, a rendszeresség (étkezések, pihenés időpontja) a hétvégi programok betartását célszerű betartani.
- Az óvodánkban a napirend, a rendszeres életritmus kialakítása megalapozza az egészséges életmód iránti igényt.
- Fontosnak tartjuk a délutáni pihenéshez a nyugodt, meghitt légkör kialakítását: elalvás előtt mese, ének, relaxáló zene, elsötétítés.
- Pihenési idő alatt arra szoktatjuk a gyerekeket, hogy aki előbb felébred, vagy nem bír elaludni, tolerálja az alvó társait és ne zavarja őket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- Képesek legyenek az óvodai napirend betartására.
- Ismerjék és tartsák be a szabályokat.
- Nyugodtan, csendben pihenjenek min. 1 órát.

KÖRNYEZETI HIGIÉNÉ

A világszinten egységesülő, globalizált világ a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékoskosságot is beleveszi az óvodai nevelés kompetenciájába.

Feladataink:

- Olyan szokások, magatartásformák megalapozása, melyek a környezet védelméhez, megóvásához kapcsolható.
- Felhívni a gyermekek figyelmét arra, hogy a víz, villannyal való gazdálkodás, a szelektív hulladékgyűjtés a környezetünk megóvását jelenti.
- Az óvoda, az óvoda udvarának, közvetlen környezetünk tisztasága, gondozása.
- A felnőttek részéről az energiával való takarékoskodás.
- A dajkák részéről az óvoda belső termeinek tisztántartása.
- A foglalkozási eszközök rendben tartása, higiénéje

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen vegyenek részt a természet megóvásában, közvetlen környezetünk védelmében (madáretetés, az óvoda növényeinek gondozása, szemétygyűjtés)
- Törekedjenek arra, hogy közvetlen környezetüket rendben tartsák, a rendetlenséget felismerjék és megszüntessék
- A tisztálkodási tevékenységeknél takarékoskodjanak a vízzel.

- Az óvoda eszközeit megfelelően használják, törekedjenek a tisztaság megtartására (lábtörölő használata, törölköző, papír zsebkendő helyes használata, a szemét, papírdarabok kukába helyezése).

KAPCSOLATTARTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS A SZÜLŐKKEL

Fontosnak tartjuk a család és óvoda nevelésének összehangolását. Mivel a gyermekek a családból hozzák az egészséges életmódra vonatkozó ismereteiket. A szokásalapítás alapja a példamutatás, a tevékenységbe ágyazott ismeret átadás.

A szülői értekezletek alkalmával tájékoztatjuk a szülőket az óvoda szokásrendszeréről, hogy megpróbáljunk egy egységes szemléletet kialakítani. A helyes viselkedési szabályokról nem csak a szülői értekezleteke, fogadóórákon, de írásban is tájékoztatjuk őket.

Nagy hangsúlyt fektetünk a helyes öltözködési szokások (réteges öltözködés, kényelmes ruhadarabok, váltócipő milyensége stb.) kialakításában.

EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZAKSZOLGÁLATOKKAL (ORVOSSAL, VÉDŐNŐVEL)

Az óvodai egészségügyi ellátás feladatait és feltételeit a **26/1997.(IX.13.) NM rendelet az iskolai egészségügyi ellátásról** írja elő. Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése rendeletileg kiterjed a gyermek-egészségügyi ellenőrző vizsgálatokra. az óvodai egészségnevelésre, a pedagógusokra, szülőkre és gyermekekre vonatkozó egészségmegelőző és fejlesztő tevékenységre. Minden egészségügyi vizsgálat együttes óvónői és védőnői előkészületet, megbeszélést igényel. óvodánkban minden évben dentálhigiénikus segítségével mutatjuk be a gyermekeknek a helyes fogmosást, fogápolást.

ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

A gyermekek fejlődésének dokumentálása az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig tart. Az ellenőrzési folyamat az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek vizsgálatára is kiterjed.

Dátum:	Nem tudja	Segítségre szorul	Ellenőrzéssel végzi	Önállóan végzi
Óvodába lépés				
Kis csoport első félév vége				
Kis csoport vége				
Középső csoport félév vége				

Középső csoport vége				
Nagy csoport félév vége				
Nagy csoport vége				

A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Célunk:

Az intézményen belül az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése.

A gyermekek differenciált fejlesztése egyéni képességeik figyelembe vételével gyermekközpontú, családorientált szemlélet kialakítása.

Feladat:

Az óvodában két csoport működik ahol biztosítva van a szegregációmentesség.

Alkalmazzuk az egyéni, differenciált készség - és képességfejlesztés, egyénre tervezetten, a gyermek fejlődését nyomon követve.

Hatékony együttműködés kialakítása a szülőkkel, valamint az óvodán kívüli szervezetekkel.

Az óvodai nevelés hozzájárul a helyi társadalom építéséhez, annak problémáit mérsékli és erősségeit hasznosítja, ebben korszerű tudással rendelkező, nyitott és újító szemléletű óvodapedagógusok vesznek részt.

Pedagógusaink a hozzánk járó gyermekek esélyegyenlőségét a következő képen értelmezik:

- A gyermek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, az óvodába történő belépéstől az óvoda jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként szervezendő óvodán kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt kiemelten kezelendő.
- Az óvodában gyermekeink biztonságban és egészséges környezetben nevelkedjék, óvodai életrendjét, testmozgás beépítésével, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsuk ki.
- Gyermekeink képességeiknek, érdeklődésüknek, adottságaiknak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljenek.
- Az emberi méltósághoz való jog biztosítását, kizárólag óvodai pedagógiai eszköztárunk alkalmazásával teremtjük meg.
- Óvodapedagógusainknak nem lehet több joga a gyermekkel szembe, mint a szülőnek.
- Óvodai életünk megszervezésekor szükségtelen korlátozó intézkedéseket nem hozunk.
- A személyiség szabad kibontakoztatásának joga alapján minden hozzánk járó gyermek az óvoda által nyújtott szolgáltatásokban szabadon részt vehet.
- A családi élethez és magánélethez való jog érvényesülését a gyermek családi kapcsolatainak tiszteletben tartásával biztosítjuk.

- A tájékozódás jogának szülői gyakorlása érdekében hozzáférhető, nyilvános helyen tároljuk az óvoda alapdokumentumait.
- A rendszeres egészségügyi felügyelethez való jogosultságot az óvodai egészség szűrések, orvosi, - védőnői alapvizsgálatok megszervezésével biztosítjuk.
- Az óvodánkba beiratkozó, hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek nevelésekor biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

A PEDAGÓGIAI PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA

A módosított Pedagógiai program 2024.szeptember 1-től hatályos.

Felülvizsgálatára évenként kerül sor.

Módosítása szükséges jogszabályváltozás, alapító okirat Pedagógiai programot is érintő változása miatt.

A Pedagógiai Program a nevelőtestület véleményezése után a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot a nevelőtestület 2023.augusztus 30-án tartott nevelőtestületi ülésén véleményezte.

Vighné Biró Zsuzsanna

igazgató

A Pedagógiai Programot a fenntartó 2024. augusztus 31. napján .....számú határozatával jóváhagyta.

fenntartó